

**A gyermekvédelmi szakellátást nyújtó intézményekben,
nevelőszülői hálózatokban és a javítóintézetekben ellátott
gyermekek és fiatal felnőttek bántalmazási eseteinek
kivizsgálására és kezelésére vonatkozó
intézményi, fenntartói és ágazati módszertan
2018.**

Alkalmazandó: 2018. július 1-jétől

Első módosított változat

Jóváhagyta:

Kelt, Budapest 2019. május 6.

dr. Simon Attila István

szociális ügyekért felelős helyettes államtitkár

TARTALOM

Bevezetés.....	4
I. Általános szabályok	
I.1. A Módszertanban használt fogalmak.....	5
I.2. A Módszertan célja.....	6
I.3. A Módszertan hatálya.....	7
I.4. A Módszertan alkalmazására vonatkozó általános szabályok.....	8
I.5. A Módszertan munkavállalókkal történő megismertetése.....	11
I.6. Nyilvántartás vezetése.....	11
I.7. Adatkezelés.....	12
I.8. Helyettes gyermekvédelmi gyám bevonása.....	13
II. A gyermekbántalmazás kezelése és kivizsgálása során követendő eljárás	
<u>II.1. Intézményi feladatok.....</u>	14
II.1.1. Intézményi feladatok nevelőszülői hálózat esetében.....	14
II.1.1.1. Az észlelő feladatai.....	14
II.1.1.2. A működtető vezetőjének feladatai.....	16
II.1.2. Intézményi feladatok gyermekotthon/lakásotthon esetében.....	18
II.1.2.1. Az észlelő feladatai.....	18
II.1.2.2. Az intézményvezető feladatai.....	19
II.1.3. Intézményi feladatok javítóintézet esetében.....	21
II.1.3.1. Az észlelő feladatai.....	21
II.1.3.2. Az intézményvezető feladatai.....	22
<u>II.2. Fenntartói feladatok.....</u>	24
II.2.1. Kiegészítés kérése, intézkedések kezdeményezése.....	24
II.2.2. Az ágazati irányító értesítése.....	24
II.2.3. A belső vizsgálatot követő fenntartói lépések.....	24
II.2.4. Gyermekbántalmazásról szóló egyéb jelzés esetén.....	26
<u>II.3. Ágazati irányítói feladatok.....</u>	26
II.3.1. A fenntartó gyermekbántalmazásról szóló tájékoztatását követően.....	26
II.3.2. A belső vizsgálat eredményéről szóló fenntartói tájékoztatást követően.....	27
II.3.3. Gyermekbántalmazásról szóló egyéb jelzés esetén.....	28
III.3.4 A Módszertan gondozása, felülvizsgálata.....	28

II.4. Gyermekvédelmi gyámi feladatok.....	28
II.5. Az Integrált Jogvédelmi Szolgálat feladatai.....	31
II.6. A területi gyermekvédelmi szakszolgálat, valamint az országos, fővárosi és megyei gyermekvédelmi szakértői bizottságok feladatai.....	32

III. A gyermekbántalmazással kapcsolatos fogalmak meghatározása, tartalma

II.1. A gyermekbántalmazás fogalmi megközelítései.....	34
III.2. A gyermekbántalmazás típusai.....	36
III.2.1. Rossz bánásmód.....	37
III.2.2. Elhanyagolás.....	37
III.2.3. Fizikai bántalmazás.....	38
III.2.4. Érzelmi, lelki bántalmazás.....	39
III.2.5. Szexuális bántalmazás.....	40
III.2.6. Méhmagzatot károsító magatartás.....	41
III.2.7. Kortárs bántalmazás.....	41
III.2.8. Rendszerabúzus.....	42
III.3. A gyermekbántalmazás gyanújáról.....	43

Melléklet

1. Adatlap.....	44
Kitöltési útmutató.....	47
2. A gyermekbántalmazási esetek kivizsgálása – belső vizsgálat, fenntartói vizsgálat.....	50
3. A különböző bántalmazás típusok gyanújelei.....	59

Bevezetés

A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (a továbbiakban Gyvt.) 2018. január 1. napjától hatályos módosításának értelmében a Gyvt. 11. § (1b) bekezdése az alábbiakról rendelkezik:

„A gyermek bántalmazással szembeni védelemhez való jogának érvényesítése érdekében a gyermekvédelmi szakellátást nyújtó intézményben és a javítóintézetben felmerült gyermekbántalmazási esetek kivizsgálása és kezelése a miniszter által jóváhagyott, a minisztérium honlapján közzétett intézményi, fenntartói és ágazati módszertan alapján történik.”

A gyermekvédelmi szakellátást nyújtó intézmények és a javítóintézetek gyermekbántalmazási esetek kivizsgálására és kezelésére vonatkozó intézményi, fenntartói és ágazati módszertana (a továbbiakban: Módszertan) tartalmazza azon egységes, általános és specifikus eljárásrendi elemeket és intézkedéseket, melyeket a gyermekvédelmi szakellátási intézményeknek, a javítóintézeteknek, fenntartóiknak és az ágazati irányítónak kötelezően alkalmazniuk kell a gyermekbántalmazási esetek kivizsgálása és kezelése során.

I. ÁLTALÁNOS SZABÁLYOK

I.1. A Módszertanban használt fogalmak

Ágazati irányító: A gyermekek és az ifjúság védelméért felelős miniszter. A Módszertan ágazati irányítói feladatainak végrehajtásáért a gyermekek és az ifjúság védelméért felelős miniszter által vezetett minisztérium szervezeti és működési szabályzata alapján a gyermekek és az ifjúság védelméért felelős miniszter által vezetett minisztériumnak a gyermekvédelmi szakellátást nyújtó intézmények és a javítóintézetek szakmai irányításával kapcsolatos feladatokat ellátó szervezeti egysége a felelős.

Észlelő: A gyermekbántalmazás tényét vagy gyanúját észlelő, vagy arról tudomást szerző személy, aki a Módszertanban foglaltak alkalmazásával a gyermekbántalmazás kivizsgálására és az érintett gyermek pszichés megsegítésére irányuló folyamatot megindítja.

Az észlelő a bántalmazásról vagy annak gyanújáról tudomást szerezhet a bántalmazott gyermek elmondásából, a környezetében lévő más felnőtt vagy gyermek elmondásából, észlelheti személyesen, valamint tudomást szerezhet közvetett információk, például külsérelmi nyomok vagy a gyermek viselkedésének megváltozása alapján.

Feltáró beszélgetés: A bántalmazott gyermekkel folytatott feltáró beszélgetésre a belső vizsgálat során kerül sor, célja a bántalmazás előzményeinek, körülményeinek, okainak, következményeinek alapos feltárása, a gyermek pszichikai állapotának megismerése. Fontos, hogy a feltáró beszélgetésre, különösen szexuális bántalmazást elszenvedett gyermek esetében körültekintő, empatikus módon kerüljön sor, elkerülendő a bántalmazás felidézéséből adódó retraumatizációt. Javasolt a feltáró beszélgetést szexuális bántalmazást elszenvedett gyermek esetében a szexuális bántalmazás áldozatainak kezelésében jártas szakember, pszichológus bevonásával lefolytatni.

Amennyiben a bántalmazó gyermekvédelmi szakellátásban részesülő gyermek és gondozási helyén tartózkodik (nem került sor előzetes letartóztatására, gondozási helyének azonnali hatályú megváltoztatására, nem távozott gondozási helyéről engedély nélkül) a feltáró beszélgetést vele is le kell folytatni a belső vizsgálat során.

Fenntartó: Minden olyan, a Gyvt. 5. § s) pontja szerinti szerv vagy szervezet, amelyik gyermekvédelmi szolgáltató tevékenység biztosításához szükséges feltételekről gondoskodik.

Gyermekebántalmazás: Az elkövető személyétől függetlenül gyermekebántalmazás minden olyan cselekmény, amivel valaki testi-lelki sérülést, fájdalmat okoz egy gyermeknek, vagy ha a gyermek sérelmére elkövetett cselekményt – noha tud róla, vagy szemtanúja – nem akadályozza meg, illetve nem jelzi.

Gyermekebántalmazás tehát minden olyan magatartás, amely gyermeknek

- fizikai,
- lelki vagy
- szexuális sérelmet okoz,

- vagy annak veszélyével jár.

Bántalmazásnak számít továbbá minden olyan korlátozó intézkedés is, amelyet büntetésként alkalmaznak, és kínzást, kegyetlen vagy megalázó bánásmódot jelent. Nem minősül a javítóintézeti növendék bántalmazásának, ha a javítóintézeti rendész vele szemben jogszerűen kényszerítő eszközt alkalmaz.

A Módszertan vonatkozásában gyermekbántalmazásnak minősül az elhanyagolás is. Elhanyagolás minden olyan mulasztás vagy hátrány, sérelem okozása (akár szándékos, akár tudatlanságból, óvatlanságból, nemtörődömségből ered), amely jelentősen árt a gyermek egészségének, vagy lassítja, akadályozza szomatikus, értelmi, mentális és érzelmi fejlődését. Az elhanyagolás lehet érzelmi, fizikai és oktatási, nevelési elhanyagolás is.

A Módszertan alkalmazásával kapcsolatban nem teszünk különbséget a gyermekbántalmazás ténye és annak gyanúja között, gyermekbántalmazás gyanúja esetén is a Módszertanban foglaltak szerint kell eljárni.

A gyermekbántalmazás részletes meghatározásával és kifejtésével a Módszertan II. fejezete foglalkozik.

Intézmény: Minden olyan, a Gyvt. 5. § u) pontja szerinti szervezet, amelyik gyermekvédelmi szakellátást nyújt, valamint a javítóintézetek. A Módszertan vonatkozásában nevelőszülői hálózatok esetében a nevelőszülői hálózathoz tartozó nevelőszülők és a nevelőszülői hálózat működtetője együttesen alkotja az intézményi szintet. Így intézmény – a fenntartótól függetlenül – :

- a nevelőszülői hálózat és működtetője,
- a gyermekotthon, a lakásotthon,
- a területi gyermekvédelmi szakszolgálat,
- a javítóintézet.

Jelzést tevő: Minden olyan személy, jogi személy, jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet, aki az észlelőt, vagy más gyermekvédelmi szakellátásban dolgozó szakembert gyermekbántalmazásról, vagy annak gyanújáról értesíti. Ez lehet a bántalmazott gyermek, más gyermek vagy felnőtt.

Meghallgatás: A bántalmazott gyermek vagy a bántalmazást jelző azonnali meghallgatása, melynek célja a bántalmazás kezelésének megindításához szükséges információk beszerzése (pl.: bántalmazás típusa, áldozat/elkövető személye, bántalmazás helye, időpontja). Nem célja a meghallgatásnak az előzmények, a körülmények, az okok feltárása, mert erre belső vizsgálat keretében lefolytatott feltáró beszélgetés keretében kell sort keríteni.

Amennyiben a bántalmazó gyermekvédelmi szakellátásban részesülő gyermek, és meghallgatására lehetőség nyílik, őt is meg kell hallgatni.

I.2. A Módszertan célja

A Módszertan célja a gyermekvédelmi szakellátásban részesülő gyermekek bántalmazással szembeni védelemhez való joga minél szélesebb körű érvényesítésének biztosítása azáltal, hogy a Módszertan alkalmazásával a gyermekvédelmi szakellátási intézményekben és

javítóintézetekben minden gyermekbántalmazási ügy kivizsgálása és kezelése egységes eljárásrend alapján, szabályozott és ellenőrizhető módon, kötelező jelleggel történik meg. Meggyőződésünk, hogy a Módszertan alkalmazása hozzájárul a gyermekvédelmi szakellátásban részesülő gyermekeket ért, illetve az általuk elkövetett bántalmazások megelőzéséhez, ezen esetek számának csökkenéséhez is. Egyrészt visszatartó erőt jelenthet a Módszertan nyilvánossága, megismerhetősége, másrészt a belső vizsgálatok és az esetleges fenntartói vizsgálatok eredményei, a kivizsgálások intézményi, fenntartói és ágazat irányítási szintű tapasztalatai összehasonlíthatóvá, rendszerezhetővé és felhasználhatókká válnak a bántalmazási esetek száma csökkentésének irányában tett intézkedések tervezése és végrehajtása során.

I.3. A Módszertan hatálya

I.3.1. A Módszertan szervezeti hatálya kiterjed

- minden Magyarországon érvényes szolgáltatói nyilvántartásba történő bejegyzéssel rendelkező, állami, egyházi és nem állami fenntartású otthont nyújtó ellátást biztosító gyermekvédelmi szakellátási intézményre,
- javítóintézetre,
- valamint
- a területi gyermekvédelmi szakszolgálatokra,
- az országos, fővárosi és a megyei gyermekvédelmi szakértői bizottságokra.

I.3.2. A Módszertan tárgyi hatálya kiterjed

- minden szakellátásban részesülő gyermeket és javítóintézeti ellátottat ért bántalmazási esetre, függetlenül a bántalmazás típusától, a bántalmazó személyétől és a bántalmazás helyszínétől (gyermekvédelmi szakellátási intézményben történt-e a bántalmazás vagy sem),
- minden szakellátási intézményben utógondozói ellátásban részesülő fiatal felnőttet, javítóintézetben ellátott nagykorú növendéket, utógondozottat ért bántalmazási esetre, függetlenül a bántalmazás típusától, a bántalmazó személyétől és a bántalmazás helyszínétől (gyermekvédelmi szakellátási intézményben, javítóintézetben történt-e a bántalmazás vagy sem),
- minden szakellátásban részesülő gyermek és javítóintézeti ellátott által elkövetett gyermekbántalmazási esetre, függetlenül a bántalmazás típusától, a bántalmazott gyermek személyétől (gyermekvédelmi szakellátásban részesülő-e vagy sem) és a bántalmazás helyszínétől, valamint
- minden gyermekvédelmi szakellátási intézményben és javítóintézetben megvalósult gyermekbántalmazási esetre függetlenül a bántalmazás típusától, az elkövető és az áldozat személyétől.

A kortárs bántalmazási esetek és a növendékekkel szemben a javítóintézeti rendész által kényszerítő eszköz jogszerű alkalmazása kivételével minden, a Módszertan tárgyi hatálya alá tartozó gyermekbántalmazási esetben – gyermekbántalmazás gyanúja esetén is – kötelezően a

Módszertanban foglaltak szerint kell eljárni, függetlenül a bekövetkezett gyermekbántalmazás típusától és súlyosságától.

Kortárs bántalmazás esetén az ismétlődő és/vagy súlyos bántalmazási esetekben és azok gyanújának esetén kell a Módszertanban foglaltakat alkalmazni.

A szakellátási intézményben utógondozói ellátásban részesülő fiatal felnőtt, javítóintézetben ellátott nagykorú növendék, utógondozott által elkövetett bántalmazás esetére nem terjed ki a Módszertan hatálya, ezeket az eseteket rendkívüli eseményként kell kezelni. (Azokra az esetekre, ha szakellátási intézményben utógondozói ellátásban részesülő fiatal felnőtt, javítóintézetben ellátott nagykorú növendék, utógondozott gyermekvédelmi szakellátásban részesülő vagy javítóintézeti ellátásban részesülő gyermeket bántalmaz, a bántalmazott gyermek érintettsége miatt kiterjed a Módszertan hatálya, így ekkor a Módszertanban foglaltak szerint kell eljárni.)

A gyermekbántalmazás fogalmának meghatározását és formáinak leírását a Módszertan III. fejezete tartalmazza.

I.4. A Módszertan alkalmazására vonatkozó általános szabályok

Tekintettel arra, hogy az egyes gyermekbántalmazási esetek formájukban, súlyosságukban, körülményeikben és az észlelés körülményeiben igen nagy eltéréseket mutatnak, valamint a gyermekvédelmi szakellátást nyújtó intézmények, javítóintézetek és fenntartóik szervezeti felépítése eltérő, a Módszertant az alábbi szabályok figyelembe vételével kell alkalmazni.

I.4.1. Minden esetben kötelező intézkedések

Függetlenül a gyermekbántalmazás körülményeitől, minden esetben meg kell valósulnia az alábbi intézkedéseknek:

Intézményi szinten

- A bántalmazott gyermek biztonságba helyezése, lehetőség szerint megnyugtató, szükség esetén orvosi kivizsgálásának, ellátásának biztosítása – azonnal.
- A bántalmazott gyermek meghallgatása – azonnal. Amennyiben a bántalmazó gyermekvédelmi szakellátásban részesülő gyermek, és meghallgatására lehetőség nyílik, őt is meg kell hallgatni.
- Törvényes képviselő (szülő, gyám, gyermekvédelmi gyám, helyettes gyermekvédelmi gyám) értesítése, amennyiben nem a törvényes képviselő a bántalmazó – azonnal. Az ideiglenes hatállyal elhelyezett gyermek esetében a törvényes képviselőt és az illetékes gyámhatóságot is értesíteni szükséges.
- Fenntartó értesítése – az észleléstől számított 8 órán belül telefonon, 24 órán belül írásban, a Módszertan *1. számú mellékletét* képező Adatlap kitöltésével és megküldésével, a Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság (a továbbiakban:

SZGYF) által fenntartott intézmények esetében rendkívüli eseményként jelezni azokat a továbbiakban nem szükséges.

- Az illetékes gyermekjogi képviselő értesítése a kitöltött Adatlap megküldésével, a fenntartónak történő megküldéssel egyidejűleg.
- Belső vizsgálat lefolytatása – az észleléstől számított 10 munkanapon belül. A belső vizsgálat lefolytatásához segítséget nyújt a Módszertan 2. számú melléklete.
- Belső vizsgálat eredményének megküldése a fenntartónak, legkésőbb a belső vizsgálat kezdetétől számított 10. munkanapon. Amennyiben a belső vizsgálat ezen időtartam alatt nem zárható le, a belső vizsgálat **részeredményét** akkor is közölni kell, tájékoztatást adva a még folyamatban lévő vizsgálati elemekről és a lezárás várható időpontjáról, amely nem lehet későbbi, mint az észleléstől számított 20. munkanap.
- A szakellátási intézményben utógondozói ellátásban részesülő bántalmazott cselekvőképes fiatal felnőttnek, javítóintézetben ellátott nagykorú növendéknek, utógondozottnak önjogúsága miatt nincs törvényes képviselője, így annak értesítésére nincs lehetőség. Azonban a cselekvőképességet érintő gondnokság alatt álló, egyidejűleg szakellátási intézményben utógondozói ellátásban részesülő fiatal felnőtt vagy javítóintézetben ellátott nagykorú növendék, utógondozott bántalmazása esetén értesíteni kell a törvényes képviselőjét (gondnok, ideiglenes gondnok, eseti gondnok).
- Amennyiben a bántalmazásnak gyermekvédelmi szakellátásban részesülő gyermekek, javítóintézeti ellátottak tanúi voltak vagy arról tudomást szereztek, illetve közvetlenül vagy közvetve érintettek a bántalmazási esetben, az intézmény vezetője tájékoztatást nyújt a gyermekeknek, ellátottaknak a bántalmazási ügy kezeléséről, kivizsgálásának folyamatáról, az abban megtett lépésekről, a várható intézkedésekről és a lehetséges következményekről, és végül a vizsgálat eredményéről.
- A bántalmazásról készült orvosi dokumentációt, amennyiben az nem a gyermek egészségügyi alapellátójánál keletkezett, az intézmény eljuttatja legkésőbb 15 munkanapon belül a gyermek egészségügyi alapellátójához.

Fenntartói szinten

Az ágazati irányító értesítése a gyermekbántalmazásról – a jelentés fogadását követően a lehető legrövidebb időn belül. Az értesítést a gyermekek és az ifjúság védelméért felelős miniszter által vezetett minisztérium szervezeti és működési szabályzata alapján a gyermekvédelmi szakellátást nyújtó intézmények és a javítóintézetek szakmai irányításával kapcsolatos feladatokat ellátó szervezeti egysége vezetőjének címezve elektronikus úton kell megküldeni a Módszertan alkalmazásának megkezdésétől a gyermekbántalmazas@emmi.gov.hu e-mail címre.

- Az SZGYF esetében a Módszertanban foglaltak szerint kell jelezni a gyermekbántalmazási eseteket, rendkívüli eseményként jelezni azokat a továbbiakban nem szükséges.
- A belső vizsgálat eredményének elfogadása vagy további kérdések felvetése vagy a vizsgálat eredményének elutasítása, az okok és szempontok megjelölésével, a belső vizsgálat eredményének fenntartóval való közlésétől számított 7 munkanapon belül.

- Az ágazati irányító tájékoztatása a belső vizsgálat eredményéről, annak elfogadásáról vagy elutasításáról, a belső vizsgálat eredményéről szóló döntést követően haladéktalanul. Amennyiben a belső vizsgálat elfogadása vagy lezárása ezen időtartam alatt nem dönthető el, a belső vizsgálat részeredményét akkor is közölni kell, tájékoztatást adva a még folyamatban lévő vizsgálati elemekről és a lezárás várható időpontjáról.

Intézményi és fenntartói szinten egyaránt

Amennyiben a bántalmazott és/vagy a bántalmazó gyermekvédelmi szakellátásban részesülő gyermek, a bántalmazás észlelésétől kezdve a szükséges időtartamban az intézmény kötelező feladata a bántalmazott és/vagy a bántalmazó gyermek pszichés megsegítésének biztosítása, melynek érdekében a fenntartónak biztosítani kell a szükséges térbeli, tárgyi, személyi, illetve anyagi feltételeket.

Amennyiben a bántalmazásnak gyermekvédelmi szakellátásban részesülő gyermekek tanúi voltak, az ő pszichés megsegítésüket is biztosítani kell egyéni vagy csoportos pszichológiai vagy mentálhigiénés segítségnyújtás formájában, melynek célja megelőzésként megoldást kínálni az intézményben megjelenő agresszióval szemben vagy a bántalmazás hatásainak enyhítése, feldolgozása érdekében. Indokolt esetben kezdeményezhető a Gyvt. 66. § (3) bekezdés g) pontja szerinti áldozatsegítő, kríziskezelő szolgáltatás biztosítása a területi gyermekvédelmi szakszolgálat részéről.

A területi gyermekvédelmi szakszolgálatokra, az országos, fővárosi és megyei gyermekvédelmi szakértői bizottságokra, valamint a gyermekvédelmi gyámokra eltérő feladatok vonatkoznak, azokat a Módszertan külön fejezetben tárgyalja.

I.4.2. Szükséges kötelező intézkedések

A II. fejezetben nevesített, és az I.3.1. pont alapján minden esetben kötelező intézkedésnek nem minősülő intézkedések megtétele a bántalmazási eset körülményeinek és a kivizsgálás eredményének függvénye.

Ezen intézkedések megtétele szükségességük esetén kötelező.

I.4.3. A szervezeti felépítésből adódó eltérések kezelése

Tekintettel arra, hogy az egyes gyermekvédelmi szakellátást nyújtó intézmények és fenntartók szervezeti felépítése eltérő, minden, a Módszertan hatálya alá tartozó **intézménynek és fenntartóknak** belső szabályozó dokumentumban (szervezeti és működési szabályzat, szakmai program, munkaköri leírás, vezetői utasítás) szükséges rögzítenie, hogy az intézményi és fenntartói feladatok közül az egyes intézkedések megvalósítása kinek a hatáskörébe, felelőségi körébe tartozik, ezzel biztosítva a Módszertan illeszkedését a szervezeti struktúrához. A gyermekbántalmazás kezelésére és kivizsgálására vonatkozó szabályokat tartalmazó belső szabályozó dokumentumnak rendelkeznie kell arról is, hogy a gyermekbántalmazás kezelésével és kivizsgálásával kapcsolatos intézkedések megtételének

elmulasztása vagy indokolatlanul késői megtétele munkáltatói felelősségre vonást eredményez.

I.5. A Módszertan munkavállalókkal történő megismertetése

Az intézmény vezetőjének gondoskodnia kell, hogy a Módszertanban foglaltakat az intézmény minden munkavállalója, ideértve a nevelőszülőket is, megismerje, a megismerés tényét aláírásával igazolja. Az új munkavállalókat a belépésüket követő 14 munkanapon belül kell megismertetni a Módszertanban foglaltakkal. Nevelőszülők esetében javasolt, hogy erre a keretmegállapodás megkötésével egyidejűleg kerüljön sor.

Javasoljuk továbbá az intézményvezetőknek, hogy legalább évente egy alkalommal a munkavállalók részvételével tekintsék át közösen a Módszertan tartalmát és egyeztessenek annak alkalmazásáról.

I.6. Nyilvántartás vezetése

A Módszertan alkalmazásával összefüggésben mind intézményi, mind fenntartói szinten szükséges nyilvántartást vezetni az intézményben, illetve a fenntartó gyermekvédelmi szakellátást nyújtó intézményében/intézményeiben bekövetkezett gyermekbántalmazási esetekről.

A fenntartóknak minden év március 1. napjáig a nyilvántartás előző évi összesített adatairól, az adatokból kiolvasható tendenciákról, a gyermekbántalmazás kezelésével, visszaszorításával kapcsolatosan megtett, vagy megtenni kívánt fenntartói intézkedésekről tájékoztatást kell nyújtania

- az ágazati irányító,
- az Integrált Jogvédelmi Szolgálat,
- és az általa fenntartott intézmény/intézmények működését engedélyező kormányhivatal/kormányhivatalok számára.

Az adatszolgáltatási kötelezettségnek az ágazati irányító által tárgyév január 31. napjáig a fenntartó számára megküldött adatszolgáltató táblázat kitöltésével kell eleget tenni, első alkalommal 2019. március 1. napjáig.

Az ágazati irányító feladata, hogy a fenntartói adatszolgáltatást követően az adatokat összesítse, azokat feldolgozza, elemezze és kiértékelje. Az ágazati irányító ezen feladat ellátásába bevonhatja a módszertani feladatokat ellátó szervet, vagy megbízhat külső szakértőt.

A nyilvántartás adatairól az intézményeknek és a fenntartóknak erre vonatkozó kérés esetén bármikor tájékoztatást kell nyújtani

- az ágazati irányítónak,
- a területileg illetékes első- és másodfokú gyámhatóságnak,
- az Integrált Jogvédelmi Szolgálatnak, az illetékes gyermekjogi képviselőnek,
- intézmény esetén a fenntartónak.

I.7. Adatkezelés

Az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény (a továbbiakban: Infotv.) 5. § (1) bekezdésének megfelelően ezek az adatok és információk törvényi rendelkezés alapján és/vagy az érintett (adatgazda) és/vagy törvényes képviselője hozzájárulásával kerülnek a gyermekvédelem szereplőihöz, és feladatuk ellátása érdekében jogosultak az adatokat kezelésére.

A Gyvt. 17. § (2) bekezdés szerint a jelzőrendszeri tagok kötelesek jelzéssel élni a gyermek veszélyeztetettsége esetén a család- és gyermekjóléti szolgálatnál/központnál, hatósági eljárást kezdeményezni a gyermek bántalmazása, súlyos elhanyagolása, más súlyos veszélyeztető ok fennállása esetén. A Gyvt. 135–136/A. §-ban foglalt rendelkezések a jelzőrendszeri tagoknak az adatkezelésre, beleértve a törvényben meghatározott szervnek, hatóságnak való továbbítást is, kifejezett felhatalmazást adnak. Természetesen a jelzőrendszer nevesített, jogszabályban meghatározott közreműködőit – hivatásuk, feladatuk teljesítése közben – a tudomásukra jutott személyes és különleges adatok tekintetében az adatkezelésre jogosulatlan harmadik személyekkel szemben köti a titoktartási kötelezettség.

A jogszabályi rendelkezések értelmében a gyermekvédelmi szakellátás szakmai szereplői közötti kommunikáció nem minősül az adattal való visszaélésnek, jogosulatlan adatkezelésnek, nyilvánosságra hozatalnak vagy adattovábbításnak, mert

- a) egyrészt van a Gyvt.-ben törvényi felhatalmazás az adatkezelésre, és ezáltal teljesülnek a személyes adatok kezelésének az Infotv. 5. §-ában meghatározott feltételei,
- b) másrészt az Infotv. 6. § (1) bekezdése értelmében személyes adat kezelhető akkor is, ha az érintett hozzájárulásának beszerzése lehetetlen vagy aránytalan költséggel járna, és a személyes adat kezelése az adatkezelőre vonatkozó jogi kötelezettség teljesítése céljából szükséges, vagy az adatkezelő vagy harmadik személy jogos érdekének érvényesítése céljából szükséges, és ezen érdek érvényesítése a személyes adatok védelméhez fűződő jog korlátozásával arányban áll.

Bántalmazás esetén a gyermeknek az élethez, emberi méltósághoz való alapvető joga sérül, amellyel összefüggésben nem ismeretes olyan alapvető jog – az adatainak védelme különösen nem ilyen jellegű alapvető jog –, sem alkotmányos érték, amely azt háttérbe szoríthatná.

A jelzést adó védelme érdekében lényeges szabályozást vezetett be 2014. március 15-étől a Gyvt. 17. § (2a) bekezdése és 130/A. § (2) bekezdése. Ennek értelmében a család- és gyermekjóléti szolgáltatást nyújtó szolgáltatóknak és a gyámhivatalnak a gyermek bántalmazása, elhanyagolása miatt jelzést tevő intézmény, személy adatait külön kérelem nélkül is zártan kell kezelnie. Emellett a gyermek bántalmazása, súlyos elhanyagolása vagy egyéb más súlyos veszélyeztető ok felmerülése esetén a gyámhivatal erre irányuló külön kérelem hiányában is zártan kezeli a gyermek, a tanú és az eljárást kezdeményező szerv vagy személy adatait.

A Gyvt. módosításával egyidejűleg sor került a végrehajtási rendeletek módosítására is. A végrehajtási szabályok alapján egyértelművé vált, hogy a gyermekjóléti szolgáltatást, gyermekvédelmi szakellátást nyújtó és a gyámhivatal hivatalból gondoskodik a gyermek bántalmazásáról, elhanyagolásáról érkezett jelzést vagy kezdeményezést tevő intézmény,

személy adatainak zártan történő kezeléséről. Ennek alapján a gyámhivatal köteles elutasítani az ügyfélnek a zártan kezelendő adatokat tartalmazó irat azon részébe való betekintésre irányuló kérelmét, amelyből következtetés vonható le a jelzést vagy kezdeményezést tevő intézményre, személyre. A gyermekvédelmi szakellátást nyújtó sem biztosíthat betekintést a jelzéssel érintett személy részére a zártan kezelendő adatokat tartalmazó irat azon részébe, amelyből következtetés vonható le a jelzést vagy kezdeményezést tevő intézményre, személyre.

Összegezve, az adatok védelmére, a titoktartásra vonatkozó kötelezettség a gyermekvédelmi szakellátás szakmai szereplői közötti kommunikációban nem, csak a jogosulatlan, harmadik személyek vonatkozásában áll fenn az adatkezelőknél.

Amennyiben a (vélelmezett) bántalmazó maga is adatkezelésre jogosult az adott intézményben, a jelzést tevő adatainak zárt kezelése érdekében a bántalmazó adatkezelési jogosultságát a felette munkáltatói jogkört gyakorlónak korlátoznia kell.

Az ágazati irányító a jogköreinek gyakorlása érdekében szintén jogosult a fenti adatok megismerésére és kezelésére, részben az e Módszertan alapján jelzett konkrét esetenként személyes adatokkal, részben pedig összesített formában, anonimizált módon. Az ágazati irányító az adatok elemzését követően indokolt esetben visszajelez az adatszolgáltató számára, és megteszi a szükséges intézkedéseket a II.3.2. C) pont alapján.

Az ágazati irányító az e módszertan alapján összegyűjtött anonimizált adatot országosan összesített formában az I.6. pont szerinti adatszolgáltató táblázatok adatai alapján minden év április 30. napjáig közzéteszi a Minisztérium honlapján, első alkalommal 2019. április 30. napjáig.

I.8. Helyettes gyermekvédelmi gyám bevonása

Összhangban a Gytv. 90. § (1) bekezdésében foglaltakkal, a bántalmazásról a gyermekbántalmazás kezelése és kivizsgálása során az **azonnali döntést, intézkedést** igénylő gyermekvédelmi gyámi feladatok ellátásának érdekében szükséges – a gyermekvédelmi gyám távolléte vagy feladatai ellátásában való tényleges akadályoztatása esetén – a gyámhatóság által kirendelt helyettes gyermekvédelmi gyám értesítése, bevonása. Fentiek alkalmazására attól függetlenül kerül sor, hogy a gyermekvédelmi gyám milyen okból (szabadság, táppénz, stb.) vagy mennyi ideig van távol, illetve, hogy feladatellátásában csak alkalmilag van-e akadályozva.

II. A GYERMEKBÁNTALMAZÁS KEZELÉSE ÉS KIVIZSGÁLÁSA SORÁN KÖVETENDŐ ELJÁRÁS

II.1. Intézményi feladatok

Az intézménytípusok közötti különbségek kezelése, és a Módszertan könnyebb átláthatósága és felhasználhatósága érdekében az intézményi feladatok szolgáltatási formánként kerülnek bemutatásra.

II.1.1. Intézményi feladatok nevelőszülői hálózat esetében

Nevelőszülői hálózat esetében a gyermekbántalmazás kezelésére vonatkozó protokoll tekintetében a nevelőszülői hálózat és a működtetője együttesen alkotja az intézményi szintet.

II.1.1.1. Az észlelő feladatai

Az észlelő feladatai függetlenek az intézményben betöltött munkakörétől. Amennyiben vezető/magasabb vezető (szakmai vezető, működtető vezetője) az észlelő, egyszerre kell gondoskodnia az észlelői és a vezetői feladatok teljesülésének biztosításáról.

Az észlelő a gyermekbántalmazás jelentésével kapcsolatos feladatokat megoszthatja más gyermekvédelmi szakemberrel (ha nevelőszülő az észlelő, megoszthatja a teendőket például a nevelőszülői tanácsadóval vagy gyermekvédelmi gyámmal, a nevelőszülőt helyettesítő gondozóval), azonban figyelni kell arra, hogy a feladatok elosztása egyértelmű legyen. Más személyek bevonását szükségessé teheti a nevelőszülőnél esetlegesen elhelyezett gyermekek felügyeletének, zavartalan ellátásának biztosítása is.

Az észlelő feladatai azonnali feladatok, vagyis az alábbi intézkedések megtételét az észlelést követően azonnal meg kell kezdeni, és a lehető legrövidebb időn belül el kell végezni.

Az intézkedések sorrendjét meghatározza a bántalmazás jellege, körülményei és az észlelés módja.

A további bántalmazás/traumatizáció megakadályozása

- A bántalmazott gyermek biztonságba helyezése, ha szükséges a bántalmazott gyermek védelme és a bántalmazási helyzet megszüntetése érdekében a bántalmazó távol tartása. Ez a lépés nem az azonnali hatályú gondozási hely változtatást jelenti, hiszen annak kezdeményezésére a gyermekvédelmi gyám jogosult, hanem a bántalmazó és a bántalmazott elválasztását, utóbbi biztonságának garantálását. Az éppen folyamatban lévő bántalmazás észlelése esetén a helyzet azonnali, ideiglenes kezelését jelenti, amivel biztosítjuk, hogy a bántalmazó nem tudja a bántalmazottat elérni, a bántalmazást folytatni, a

bántalmazottat megfélemlíteni, pl. a bántalmazót nem engedjük az ingatlan területére belépni, kortárs bántalmazás esetén a bántalmazó és a bántalmazott szeparálása, külön helyiségben való tartózkodásra utasítása, stb.

- A bántalmazott gyermek meghallgatása, megnyugtató. A meghallgatásnak empatikus módon kell megvalósulnia, mivel a gyermek faggatása a kíváncsisággal ellentétes hatást válthat ki: a gyermek elzárkózását, hallgatását. Amennyiben a bántalmazó gyermekvédelmi szakellátásban részesülő gyermek, és meghallgatására lehetőség nyílik, őt is meg kell hallgatni.
- Szükség esetén a gyermek egészségügyi ellátásának, látogatás felvételének haladéktalan megszervezése.
- Szükség esetén (egészségügyi ellátás, rendőrségi intézkedés, stb.) a nevelőszülő helyettesítésének megszervezése.

Értesítések

- Szükség szerint rendőrség, mentőszolgálat, egyéb hatóságok (katasztrófavédelem, stb.) értesítése.
- Nevelőszülő értesítése, amennyiben nem a nevelőszülő a bántalmazás észlelője.
- Gyermekvédelmi gyám, akadályoztatása esetén a kijelölt helyettes gyermekvédelmi gyám értesítése.

A gyermekvédelmi gyám, mint a gyermek törvényes képviselője, elengedhetetlenül fontos része a gyermekbántalmazás kezelésének, hiszen a gyermek jogi és fizikai biztonságát szolgáló döntések meghozatala és a szükséges lépések megtétele (pl.: azonnali gondozási hely változtatás, rendőrségi feljelentés megtétele) a gyermekvédelmi gyám feladata és hatásköre.

- Nevelőszülői tanácsadó értesítése.
- Vezető/magasabb vezető értesítése.

Az azonnali intézkedések megtételét követően a nevelőszülői hálózat szakmai vezetőjét, valamint a nevelőszülői hálózat működtetőjének vezetőjét azonnal tájékoztatni szükséges az észlelt rendelkezésre álló összes információról a gyermekbántalmazási esettel kapcsolatban, valamint az értesítésig megtett, illetve az azt követően megtenni szándékozott összes intézkedésről.

Abban az esetben, ha a nevelőszülő a bántalmazás észlelője, az ő feladata a nevelőszülői tanácsadó értesítése, aki továbbítja az értesítést a nevelőszülői hálózat szakmai vezetője felé, ezt követően a szakmai vezető értesíti a működtető vezetőjét a bántalmazás észleléséről és az ezzel kapcsolatos információkról.

Amennyiben az értesítendő fél nem érhető el, úgy az értesítési lánc következő tagja részére kell a jelentést megtenni.

Az illetékes gyermekjogi képviselő értesítése a kitöltött Adatlap megküldésével, a fenntartónak történő megküldéssel egyidejűleg.

- A nevelőszülői hálózatban utógondozói ellátásban részesülő bántalmazott cselekvőképes fiatal felnőttnek önjogúsága miatt nincs törvényes képviselője,

így annak értesítésére nincs lehetőség. Azonban a cselekvőképességet érintő gondnokság alatt álló, egyidejűleg nevelőszülői hálózatban utógondozói ellátásban részesülő fiatal felnőtt bántalmazása esetén értesíteni kell a törvényes képviselőjét (gondnok, ideiglenes gondnok, eseti gondnok).

II.1.1.2. A működtető vezetőjének feladatai

A gyermekbántalmazás kezelésével kapcsolatos vezetői feladatok ellátása a működtető vezetőjének hatáskörébe tartozik. A működtető vezetője a gyermekbántalmazással kapcsolatos feladatait megoszthatja a nevelőszülői hálózat szakmai vezetőjével. A működtető vezetője és a nevelőszülői hálózat szakmai vezetője közötti, a gyermekbántalmazás kezelésével kapcsolatos **feladatmegosztást javasolt valamely belső szakmai szabályozó dokumentumban rögzíteni.**

Az elmaradt intézkedések megtétele

A szükséges, de a bántalmazásról szóló jelentés fogadásáig meg nem tett azonnali intézkedések megtételét a vezetőnek/magasabb vezetőnek haladéktalanul biztosítani kell.

Hiányzó információk beszerzése

Az eset minél szélesebb körű megismerése, és a fenntartó tájékoztatása érdekében a még hiányzó információk lehető leghamarabb történő beszerzése (pl. tájékozódás az oktatási intézménynél, a gyermek napközbeni ellátását biztosító intézménynél, egyéb intézménynél, szervnél, attól függően, hogy a bántalmazásra hol került sor).

Munkáltatói jogkörbe tartozó intézkedések megtétele

Szükség esetén a munkáltatói jog és az egyéb munkáltatói jogok gyakorlója hatáskörében megteszi a szükséges munkáltatói vagy egyéb munkáltatói jogkörbe tartozó intézkedéseket (pl. amennyiben a bántalmazó az intézmény munkatársa, a munkatárs munkahelyről történő azonnali eltávolításának biztosítása, munkaviszony megszüntetése, stb.)

Amennyiben a nevelőszülő, vagy a vele együtt élő családtagja a bántalmazó, a nevelőszülőnél élő többi gyermek esetében is gondoskodni kell a gyerekek gondozási helyének azonnali megváltoztatásáról (más érintett gyermekvédelmi gyám azonnali értesítése), alapos gyanú, vagy beismerés esetén a jogviszony azonnali hatályú felmondásáról.

Amennyiben a nevelőszülői foglalkoztatási jogviszony nem kerül azonnali hatállyal felmondásra, a nevelőszülői alkalmasság rendkívüli felülvizsgálatát kell elrendelni. A felmondási idő alatt a működtető a nevelőszülőt felmentheti a munkavégzés alól, ha ez áll a gyermek érdekében.

A Gyvt. 66/D. § (8) bekezdése alapján ha a nevelőszülő a gyermek, fiatal felnőtt nevelése, ellátása során meg nem engedett nevelési módszereket alkalmaz, a gyermeket, fiatal felnőttet bántalmazza, élelmezését megvonja, a gyermek, fiatal felnőtt gondozását, nevelését önhibájából súlyosan elhanyagolja, a vér szerinti családjával való kapcsolattartását nem biztosítja, örökbefogadását akadályozza vagy a gyermek, fiatal felnőtt ellátásához biztosított juttatásokat nem a gyermek, fiatal felnőtt szükségleteire fordítja, a működtető megkeresi a

gyámhatóságot a gyermek, fiatal felnőtt új gondozási helyének kijelölése érdekében. A működtető erről egyidejűleg értesíti a gyermekvédelmi gyámot és a gyermek(ek) ügyében illetékes területi gyermekvédelmi szakszolgálat(ka)t.

Fenntartó értesítése

A működtető vezetőjének kötelessége a gyermekbántalmazás észlelését követő **8 órán belül telefonon, 24 órán belül pedig írásban** értesíteni az intézmény fenntartóját a gyermekbántalmazás tényéről vagy gyanújáról, körülményeiről, a rendelkezésre álló információkról, a megtett vagy a tervezett intézkedésekről. A fenntartó tájékoztatásának az **Adatlap (1. számú melléklet)** lehető legteljesebb **kitöltésével és határidőben történő továbbításával** kell eleget tenni. Nevelőszülői hálózatok esetében az Adatlaptól a nevelőszülői hálózat szakmai vezetője tölti ki és küldi meg a működtető vezetőjének, aki továbbítja azt a fenntartó felé. Abban az esetben, ha a nevelőszülői hálózatnak nincs külön szakmai vezetője, a működtető vezetője tölti ki és továbbítja az Adatlaptól a fenntartó felé.

Az Adatlap és az ahhoz tartozó Kitöltési útmutató segédletként is használható a gyermekbántalmazás kezelésével kapcsolatos lépések, intézkedések megvalósításához.

A működtető vezetője természetesen tájékoztathatja az intézmény fenntartóját akár az észlelést követően azonnal telefonon is, konzultálhat a fenntartóval a bántalmazás kezelésének lépéseiről, azonban az Adatlap kitöltésétől és az észleléstől számított 24 órán belül a fenntartónak történő megküldésétől nem lehet eltekinteni.

Kiegészítő információk szolgáltatása

Amennyiben a fenntartó a gyermekbántalmazási esettel kapcsolatos információk kiegészítését kéri, a működtető feladata a kért információk lehető leghamarabbi beszerzése és ezekről a fenntartó tájékoztatása. A kiegészítő információk átadása a gyors információáramlás érdekében történhet telefonon is, azonban szükséges ezeket írásban is rögzíteni és a fenntartó számára megküldeni.

Belső vizsgálat lefolytatása

Minden gyermekbántalmazási ügyben kötelező feladata a működtető vezetőjének a belső vizsgálat lefolytatása. A belső vizsgálat lefolytatásához a **2. számú mellékletben** található módszertani leírás és eljárásrend nyújt segítséget.

Belső vizsgálat eredményének megküldése a fenntartónak

A belső vizsgálat eredményét a működtető vezetőjének a bántalmazás észlelését követő 10 munkanapon belül meg kell küldenie a fenntartó számára.

II.1.2. Intézményi feladatok gyermekotthon/lakásotthon esetében

II.1.2.1. Az észlelő feladatai

Az észlelő feladatai függetlenek az intézményben betöltött munkakörétől. Amennyiben vezető/magasabb vezető személy (gyermekotthoni egység szakmai vezetője, intézményvezető) az észlelő, együttesen kell gondoskodnia az észlelői és a vezetői feladatok teljesülésének biztosításáról.

Az észlelő a gyermekbántalmazás jelzésével kapcsolatos feladatokat megoszthatja más jelen lévő munkatársával, azonban figyelni kell arra, hogy a feladatok elosztása egyértelmű legyen. Más munkatársak bevonását szükségessé teheti az intézményben elhelyezett gyermekek felügyeletének, zavartalan ellátásának biztosítása is.

Az észlelő feladatai azonnali feladatok, vagyis az alábbi intézkedések megtételét az észlelést követően azonnal meg kell kezdeni, és a lehető legrövidebb időn belül el kell végezni.

Az intézkedések sorrendjét meghatározza a bántalmazás jellege, körülményei és az észlelés módja.

A további bántalmazás/traumatizáció megakadályozása

- A bántalmazott gyermek biztonságba helyezése, ha szükséges, a bántalmazott gyermek védelme és a bántalmazási helyzet megszüntetése érdekében a bántalmazó távol tartása. Ez a lépés nem az azonnali hatályú gondozási hely változtatást jelenti, hiszen annak kezdeményezésére a gyermekvédelmi gyám jogosult, hanem a bántalmazó és a bántalmazott elválasztását, utóbbi biztonságának garantálását. Az éppen folyamatban lévő bántalmazás észlelése esetén a helyzet azonnali, ideiglenes kezelését jelenti, amivel biztosítjuk, hogy a bántalmazó nem tudja a bántalmazottat elérni, a bántalmazást folytatni, a bántalmazottat megfélemlíteni, pl. a bántalmazót nem engedjük az ingatlan területére belépni, kortárs bántalmazás esetén a bántalmazó és a bántalmazott szeparálása, külön helyiségben való tartózkodásra utasítása, stb.
- A bántalmazott gyermek meghallgatása, megnyugtatósa. A meghallgatásnak empátiás módon kell megvalósulnia, mivel a gyermek faggatása a kíváncsi ellentétes hatást válthat ki: a gyermek elzárkózását, hallgatását. Amennyiben a bántalmazó gyermekvédelmi szakellátásban részesülő gyermek, és meghallgatására lehetőség nyílik, őt is meg kell hallgatni.
- A gyermekek biztonsága érdekében indokolt lehet, hogy szolgálaton kívüli munkatárs behívására, vagy más, az intézményben jelen lévő munkatárs bevonására kerüljön sor (felügyelet biztosítása az orvosi ellátás ideje alatt, gyermekek közt kialakult feszült helyzet kezelése, stb.). Ilyen esetben szükséges a hatáskörrel rendelkező vezető értesítése a helyzet kezelése érdekében.

Értesítések

- Szükség szerint rendőrség, mentőszolgálat, egyéb hatóságok (katasztrófavédelem, stb.) értesítése.
- Gyermekvédelmi gyám, akadályoztatása esetén a kijelölt helyettes gyermekvédelmi gyám értesítése.
- Szakmai vezető/Intézményvezető értesítése.

A vezetőt/magasabb vezetőt az azonnali intézkedések megtételét követően azonnal tájékoztatni szükséges az észlelő rendelkezésére álló összes információról a gyermekbántalmazási esettel kapcsolatban, valamint az értesítésig megtett, illetve az azt követően megtenni szándékozott összes intézkedésről.

Az észlelőnek a bántalmazás észlelését követően azonnal értesíteni kell munkaköri leírása szerint közvetlen felettes munkakört betöltő személyt, aki (amennyiben nem ő az intézmény vezetője) haladéktalanul tájékoztatja az intézmény vezetőjét.

- Az illetékes gyermekjogi képviselő értesítése a kitöltött Adatlap megküldésével, a fenntartónak történő megküldéssel egyidejűleg.
- A gyermekotthonban (ideértve a lakásotthont és az utógondozó otthont is), külső férőhelyen utógondozói ellátásban részesülő bántalmazott cselekvőképes fiatal felnőttnek önjogúsága miatt nincs törvényes képviselője, így annak értesítésére nincs lehetőség. Azonban a cselekvőképességet érintő gondnokság alatt álló, egyidejűleg szakellátási intézményben utógondozói ellátásban részesülő fiatal felnőtt vagy javítóintézetben ellátott nagykorú növendék, utógondozott bántalmazása esetén értesíteni kell a törvényes képviselőjét (gondnok, ideiglenes gondnok, eseti gondnok).

II.1.2.2. Az intézményvezető feladatai

A gyermekbántalmazás kezelésével kapcsolatos vezetői feladatok ellátása az intézményvezető hatáskörébe tartozik. Amennyiben az intézmény több szakmai egységből áll, az intézményvezető a gyermekbántalmazással kapcsolatos feladatait megoszthatja az érintett szakmai egység vezetőjével. Az intézményvezető és a szakmai egység vezető/k közötti, a gyermekbántalmazás kezelésével kapcsolatos feladatmegosztást javasolt valamely belső szakmai szabályzó dokumentumban rögzíteni.

Az elmaradt intézkedések megtétele

A szükséges, de a bántalmazásról szóló jelentés fogadásáig meg nem tett azonnali intézkedések megtételét az intézményvezetőnek haladéktalanul biztosítani kell.

Hiányzó információk beszerzése

Az eset minél szélesebb körű megismerése, és a fenntartó tájékoztatása érdekében a még hiányzó információk lehető leghamarabb történő beszerzése (pl. tájékozódás oktatási

intézménynél, a gyermek napközbeni ellátását biztosító intézménynél, egyéb intézménynél, szervnél, attól függően, hogy a bántalmazásra hol került sor).

Munkáltatói jogkörbe tartozó intézkedések megtétele

Szükség esetén a munkáltatói jog és az egyéb munkáltatói jogok gyakorlója hatáskörében megteszi a szükséges munkáltatói vagy egyéb munkáltatói jogkörbe tartozó intézkedéseket (pl. amennyiben a bántalmazó az intézmény munkatársa, a munkatárs munkahelyéről történő azonnali eltávolításának biztosítása, munkaviszony megszüntetése, stb.)

Fenntartó értesítése

Az intézményvezető kötelessége a gyermekbántalmazás észlelését követő **8 órán belül telefonon, 24 órán belül pedig írásban** értesíteni az intézmény fenntartóját a gyermekbántalmazás tényéről vagy gyanújáról, körülményeiről, a rendelkezésre álló információkról, a megtett vagy a tervezett intézkedésekről. A fenntartó tájékoztatásának az **Adatlap (1. számú melléklet)** lehető legteljesebb kitöltésével és **határidőben történő továbbításával** kell eleget tenni. Az Adatlapot több szakmai egységből álló intézmény esetében az érintett szakmai egység vezetője tölti ki és küldi meg az intézményvezetőnek, aki továbbítja azt a fenntartó felé.

Az Adatlap és az ahhoz tartozó Kitöltési útmutató segédletként is használható a gyermekbántalmazás kezelésével kapcsolatos lépések, intézkedések megvalósításához.

Az intézményvezető természetesen tájékoztathatja az intézmény fenntartóját akár az észlelést követően azonnal telefonon is, konzultálhat a fenntartóval a bántalmazás kezelésének lépéseiről, azonban az Adatlap kitöltésétől és az észleléstől számított 24 órán belül a fenntartónak történő megküldésétől nem lehet eltekinteni.

Kiegészítő információk szolgáltatása

Amennyiben a fenntartó a gyermekbántalmazási esettel kapcsolatos információk kiegészítését kéri, az intézményvezető feladata a kért információk lehető leghamarabbi beszerzése és ezekről a fenntartó tájékoztatása. A kiegészítő információk átadása a gyors információáramlás érdekében történhet telefonon is, azonban szükséges ezeket írásban is rögzíteni és a fenntartó számára megküldeni.

Belső vizsgálat lefolytatása

Minden gyermekbántalmazási ügyben az intézményvezető **kötelező feladata** a belső vizsgálat lefolytatása. A belső vizsgálat lefolytatásához a **2. számú mellékletben** található módszertani leírás és eljárásrend nyújt segítséget.

Belső vizsgálat eredményének megküldése a fenntartónak

A belső vizsgálat eredményét az intézményvezetőnek a bántalmazás észlelését követő 10 munkanapon belül meg kell küldenie a fenntartó számára.

II.1.3. Intézményi feladatok javítóintézet esetében

II.1.3.1. Az észlelő feladatai

Az észlelő feladatai függetlenek az intézményben betöltött munkakörétől. Amennyiben vezető/magasabb vezető személy (javítóintézeti otthonvezető, szervezeti egység vezetője, intézményvezető-helyettes, intézményvezető) az észlelő, egyszerre kell gondoskodnia az észlelői és a vezetői feladatok teljesülésének biztosításáról.

Az észlelő a gyermekbántalmazás jelentésével és a kivizsgálással kapcsolatos feladatokat megoszthatja más jelen lévő munkatársával, azonban gondoskodnia kell, hogy a feladatok elosztása egyértelmű legyen.

Más munkatársak bevonását szükségessé teheti az intézményben elhelyezett gyermekek felügyeletének, zavartalan ellátásának biztosítása is.

Az észlelő feladatai azonnali feladatok, vagyis az alábbi intézkedések megtételét az észlelést követően azonnal meg kell kezdeni, és a lehető legrövidebb időn belül el kell végezni.

Az intézkedések sorrendjét meghatározza a bántalmazás jellege, körülményei és az észlelés módja. (Amennyiben az észlelő nem rendelkezik olyan kompetenciával, ami szükséges az alábbi feladatok megvalósításához, akkor az alábbi feladatok ellátásához elégséges kompetenciával rendelkezőt is értesítenie kell.)

A további bántalmazás/traumatizáció megakadályozása

- A bántalmazott gyermek biztonságba helyezése, ha szükséges, a bántalmazott gyermek védelme és a bántalmazási helyzet megszüntetése érdekében a bántalmazó távol tartása. Ez a lépés a bántalmazó és a bántalmazott elválasztását, utóbbi biztonságának garantálását, az éppen folyamatban lévő bántalmazás észlelése esetén a helyzet azonnali, ideiglenes kezelését jelenti, amivel biztosítjuk, hogy a bántalmazó nem tudja a bántalmazottat elérni, a bántalmazást folytatni, a bántalmazottat megfélemlíteni, pl. kortárs bántalmazás esetén a bántalmazó és a bántalmazott szeparálása, külön helyiségben való tartózkodásra utasítása, stb.
- A bántalmazott gyermek meghallgatása, megnyugtató. A meghallgatásnak empatikus módon kell megvalósulnia, mivel a gyermek faggatása a kíváncsi ellentétes hatást válthat ki: a gyermek elzárkózását, hallgatását. Amennyiben a bántalmazó javítóintézeti nevelésben részesülő gyermek, és meghallgatására lehetőség nyílik, őt is meg kell hallgatni.
- Szükség esetén a gyermek egészségügyi ellátásának, látogatás felvételének haladéktalan megszervezése.
- A gyermekek biztonsága érdekében indokolt lehet, hogy szolgálaton kívüli munkatárs behívására, túlóra elrendelésére vagy más az intézményben jelen lévő munkatárs bevonására kerüljön sor (felügyelet biztosítása az orvosi ellátás ideje alatt, gyermekek közt kialakult feszült helyzet kezelése, stb.). Ilyen

esetben szükséges a hatáskörrel rendelkező vezető értesítése a helyzet kezelése érdekében.

Értesítések

- Szükség szerint mentőszolgálat, rendőrség, egyéb hatóságok (katasztrófavédelem, stb.) értesítése.
- Törvényes képviselő (szülő, gyám, gyermekvédelmi gyám, akadályoztatása esetén helyettes gyermekvédelmi gyám) értesítése.
- Intézményvezető értesítése.

Az intézményvezetőt az azonnali intézkedések megtételét követően azonnal tájékoztatni szükséges az észlelő rendelkezésére álló összes információról a gyermekbántalmazási esettel kapcsolatban, valamint az értesítésig megtett, illetve az azt követően megtenni szándékozott intézkedésekről.

Az észlelőnek a bántalmazás észlelését követően azonnal értesíteni kell a munkaköri leírása szerint közvetlen felettes munkakört betöltő személyt, aki (amennyiben nem ő az intézmény vezetője) haladéktalanul tájékoztatja az intézmény vezetőjét.

- Az illetékes gyermekjogi képviselő értesítése a kitöltött Adatlap megküldésével, a fenntartónak történő megküldéssel egyidejűleg.
- A javítóintézetben ellátott nagykorú növendéknek, utógondozottnak önjogúsága miatt nincs törvényes képviselője, így annak értesítésére nincs lehetőség. Azonban a cselekvőképességet érintő gondnokság alatt álló, egyidejűleg javítóintézetben ellátott nagykorú növendék, utógondozott bántalmazása esetén értesíteni kell a törvényes képviselőjét (gondnok, ideiglenes gondnok, eseti gondnok).

II.1.3.2. Az intézményvezető feladatai

A gyermekbántalmazás kezelésével kapcsolatos vezetői feladatok ellátása az intézményvezető hatáskörébe tartozik. Az intézményvezető a gyermekbántalmazással kapcsolatos feladatait megoszthatja az intézményvezető-helyettessel, a szervezeti egység vezetőivel és javítóintézeti otthonvezetőkkel. Az intézményvezető és a más vezetők közötti, a gyermekbántalmazás kezelésével kapcsolatos feladatmegosztást javasolt valamely belső szakmai szabályzó dokumentumban rögzíteni.

Az elmaradt intézkedések megtétele

A szükséges, de a bántalmazásról szóló jelentés fogadásáig meg nem tett azonnali intézkedések megtételét az intézményvezetőnek haladéktalanul biztosítani kell.

Hiányzó információk beszerzése

Az eset minél szélesebb körű megismerése, és a fenntartó tájékoztatása érdekében a még hiányzó információk lehető leghamarabb történő beszerzése.

Rendőrségi feljelentés megtétele

Törvényességi felügyeletet ellátó ügyész értesítése

Munkáltatói jogkörbe tartozó intézkedések megtétele

Szükség esetén a munkáltatói jog és az egyéb munkáltatói jogok gyakorlója hatáskörében megteszi a szükséges munkáltatói vagy egyéb munkáltatói jogkörbe tartozó intézkedéseket (pl. amennyiben a bántalmazó az intézmény munkatársa, a munkatárs munkahelyéről történő azonnali eltávolításának biztosítása, munkaviszony megszüntetése, stb.)

Fenntartó értesítése

Az intézményvezető kötelessége a gyermekbántalmazás észlelését követő **8 órán belül telefonon, 24 órán belül pedig írásban** értesíteni az intézmény fenntartóját a gyermekbántalmazás tényéről vagy gyanújáról, körülményeiről, a rendelkezésre álló információkról, a megtett vagy a tervezett intézkedésekről. A fenntartó tájékoztatásának az **Adatlap (1. számú melléklet)** lehető legteljesebb **kitöltésével és határidőben történő továbbításával** kell eleget tenni. Az Adatlapot a javítóintézeti otthonvezető tölti ki és küldi meg az intézményvezetőnek, aki továbbítja azt a fenntartó felé.

Az Adatlap és az ahhoz tartozó Kitöltési Útmutató segédletként is használható a gyermekbántalmazás kezelésével kapcsolatos lépések, intézkedések megvalósításához.

Az intézményvezető tájékoztathatja az intézmény fenntartóját akár az észlelést követően azonnal telefonon is, konzultálhat a fenntartóval a bántalmazás kezelésének lépéseiről, azonban az Adatlap kitöltésétől és az észleléstől számított 24 órán belül fenntartónak történő megküldésétől nem lehet eltekinteni.

Kiegészítő információk szolgáltatása

Amennyiben a fenntartó a gyermekbántalmazási esettel kapcsolatos információk kiegészítését kéri, az intézményvezető feladata a kért információk lehető leghamarabbi beszerzése és ezekről a fenntartó tájékoztatása. A kiegészítő információk átadása a gyors információáramlás érdekében történhet telefonon is, azonban szükséges ezeket írásban is rögzíteni és a fenntartó számára megküldeni.

Belső vizsgálat lefolytatása

Minden gyermekbántalmazási ügyben az intézményvezető **kötelező feladata** a belső vizsgálat lefolytatása. A belső vizsgálat lefolytatásához a **2. számú mellékletben** található módszertani leírás és eljárásrend nyújt segítséget.

Belső vizsgálat eredményének megküldése a fenntartónak

A belső vizsgálat eredményét az intézményvezető a bántalmazás észlelését követő 10 munkanapon belül meg kell küldenie a fenntartó számára.

II.2. Fenntartói feladatok

A fenntartó gondoskodik a gyermekbántalmazásról szóló jelentés késedelem nélküli fogadásáról, a gyermekbántalmazásról szóló jelentés fogadását követően a lehető legrövidebb időn belül megteszi a szükséges fenntartói lépéseket.

II.2.1. Kiegészítés kérése, intézkedések kezdeményezése

Kiegészítés kérése

Amennyiben a bántalmazást vagy annak gyanúját jelző adatlap hiányosan került kitöltésre vagy nem elegendő a megküldött információ, a fenntartó kérheti az adatlap kiegészítését további információkkal.

A kiegészítésre vonatkozó kérés történhet telefonon is, azonban a kiegészítés tényét és a kiegészítő információkat írásban is szükséges rögzíteni.

Intézkedés kezdeményezése

Amennyiben a jelentés, és az esetlegesen bekért és megkapott kiegészítő információk alapján a fenntartó azt tapasztalja, hogy egyes szükséges intézkedések megtételére nem került sor, kezdeményezi az intézményvezetőnél/a működtető vezetőjénél ezen intézkedések megtételét, továbbá a fenntartó megteszi azokat a fenntartói intézkedéseket, amelyek megtétele már a belső vizsgálat lefolytatása előtt is indokolt.

II.2.2. Az ágazati irányító értesítése

A fenntartó a tudomására jutott gyermekbántalmazásról a bántalmazásról szóló jelentés kézhezvételét követően haladéktalanul értesíti az ágazati irányítót.

Az értesítésnek tartalmaznia kell

- a bántalmazással kapcsolatos összes rendelkezésre álló információt,
- a megtett vagy a tervezett intézkedéseket.

Az ágazati irányító értesítése minden esetben írásban, az információáramlás gyorsítása érdekében elektronikus úton történik.

II.2.3. A belső vizsgálatot követő fenntartói lépések

A belső vizsgálat eredményének ismeretében a fenntartónak a belső vizsgálat eredményének kézhezvételét követő 7 munkanapon belül az alábbi lépések megtételéről kell döntenie, valamint megtenni azokat.

A) A belső vizsgálat eredményének elfogadása, az esetlegesen szükséges fenntartói intézkedések megtétele

A) 1. Az ágazati irányító értesítése

Szükséges az ágazati irányító értesítése

- a belső vizsgálat eredményéről,
- a belső vizsgálat elfogadásáról,
- a megtett vagy tervezett intézkedésekről.

B) További kiegészítő információk, intézkedések kérése

Amennyiben a fenntartó megítélése alapján a belső vizsgálat eredménye nem teljes körű, kérheti a kiegészítő vizsgálati cselekmények lefolytatását az intézményvezetőtől.

B) 1. Az ágazati irányító értesítése

Ez esetben is szükséges az ágazati irányító értesítése

- a belső vizsgálat eredményéről, esetleg részeredményéről,
- az intézményvezetőtől kért kiegészítő vizsgálati cselekményekről.

C) Fenntartói vizsgálat elrendelése és lefolytatása

Amennyiben a belső vizsgálat eredményét a fenntartó nem fogadja el, vagy a belső vizsgálat az intézmény nem megfelelő működését tárta fel, fenntartói vizsgálat elrendelése és lefolytatása szükséges. A fenntartói vizsgálat lefolytatásához a 2. számú mellékletben található módszertani leírás és eljárásrend nyújt segítséget.

Amennyiben a fenntartó nem rendelkezik a fenntartói vizsgálat lefolytatásához szükséges személyi vagy szakmai feltételekkel, az Országos Gyermekvédelmi Szakértői Névjegyzékbe bejegyzett, a vizsgálandó intézmény ellátási formájának megfelelő szakterületi engedéllyel rendelkező gyermekvédelmi szakértő felkérésével kell a fenntartói vizsgálatot lefolytatni.

C) 1. Az ágazati irányító értesítése

Ez esetben az ágazati irányítót

- a belső vizsgálat eredményéről, esetleg részeredményéről,
 - a fenntartói vizsgálat elrendeléséről,
 - a fenntartói vizsgálat elrendelésének okairól
- szükséges értesíteni.

C) 2. Intézkedések megtétele a fenntartói vizsgálat eredményei nyomán

A fenntartói vizsgálat nyomán szükségessé válhat további – eddig még nem alkalmazott – fenntartói, illetve munkáltatói intézkedések megtétele.

C) 3. Az ágazati irányító értesítése

A fenntartói vizsgálat lezárulását követően haladéktalanul szükséges az ágazati irányító értesítése

- a fenntartói vizsgálat eredményéről, esetleg részeredményéről,
- a fenntartói vizsgálat eredményei nyomán megtett vagy tervezett intézkedésekről.

D) Ágazati irányító értesítése az ágazati irányító által javasolt lépésekkel, intézkedésekkel kapcsolatban

A fenntartó által az ágazati irányító számára megküldött tájékoztatást követően az ágazati irányító javaslatot tehet fenntartói, intézményi lépések, intézkedések megtételére.

Amennyiben az ágazati irányító javaslatot tett fenntartói lépések, intézkedések megtételére, minden esetben szükséges az ágazati irányítót tájékoztatni

- a javasolt lépések, intézkedések elfogadásáról,
vagy
- a javasolt lépések, intézkedések elutasításáról, annak indokainak megnevezésével.

II.2.4. Gyermekbántalmazásról szóló egyéb jelzés esetén

Amennyiben a gyermekbántalmazásról szóló jelzés nem az érintett gyermek gondozási helyétől érkezik (más gyermekjóléti, gyermekvédelmi szolgáltatást nyújtó intézménytől, köznevelési intézménytől, magánszemélytől, más hatóságtól, szervezettől, intézménytől, ágazati irányítótól, stb.) a fenntartó továbbítja a jelzést az érintett gyermek gondozási helye szerinti intézménynek (nevelőszülői hálózat működtetőjének), melynek alapján haladéktalanul megkezdődik a II.1. fejezetben foglalt intézményi és fenntartói feladatok végrehajtása.

II.3. Ágazati irányítói feladatok

II.3.1. A fenntartó gyermekbántalmazásról szóló tájékoztatását követően

A) Kiegészítés kérése

Amennyiben a fenntartó tájékoztatása hiányos, vagy nem tartalmaz elegendő információt, vagy az ügyben további kérdések merültek fel, az ágazati irányító kérheti a fenntartótól a tájékoztatás kiegészítését.

B) Intézkedés kezdeményezése

Amennyiben a fenntartó tájékoztatása alapján az ágazati irányító megítélése szerint egyes fenntartói vagy munkáltatói intézkedések megtétele már az ügy ezen szakaszában szükséges, de ezekre a tájékoztatás alapján nem került sor, javasolhatja a fenntartónak – az intézményre is kiterjedően – ezen intézkedések megtételét.

C) Egyéb tájékoztatás kérése

Az ágazati irányításért felelős szerv, hogy a lehető legszélesebb körű információkkal rendelkezzen, az üggyel kapcsolatban tájékoztatást kérhet

- a nyomozó hatóságtól,
- az Integrált Jogvédelmi Szolgálat vezetőjétől,
- egyéb ágazati irányításért felelős szervtől (pl.: egészségügyi, oktatásügyi),
- bármely gyámhatóságtól.

D) Felkérés hatósági vizsgálat lefolytatására

Az ágazati irányításért felelős szerv, hogy az üggyel kapcsolatban a lehető legszélesebb körű információkkal rendelkezzen, felkérheti az illetékes kormányhivatalt az érintett intézményben rendkívüli ellenőrzés lefolytatására.

II.3.2. A belső vizsgálat eredményéről szóló fenntartói tájékoztatást követően

Amennyiben az ágazati irányító részéről sor került egyéb szerv megkeresésére tájékoztatáskérés céljából, vagy a kormányhivatal felkérésére rendkívüli ellenőrzés lefolytatására, az ágazati irányító az e forrásokból származó információkat is figyelembe veszi a szükséges intézkedések, lépések megtétele érdekében.

A) Javaslat fenntartói vizsgálat lefolytatására, illetve fenntartói vagy munkáltatói intézkedések megtételére

A belső vizsgálat eredményének fenntartó általi elfogadásáról és a fenntartói intézkedésekről szóló tájékoztatást követően az ágazati irányító a rendelkezésére álló információk alapján javaslatot tehet fenntartói vizsgálat lefolytatására, vagy elmaradt fenntartói vagy munkáltatói intézkedések megtételére.

B) Javaslat fenntartói vagy munkáltatói intézkedések megtételére

A fenntartói vizsgálat eredményéről és a fenntartói intézkedésekről szóló tájékoztatást követően az ágazati irányító a rendelkezésére álló információk alapján javaslatot tehet elmaradt fenntartói vagy munkáltatói intézkedések megtételére.

C) Az ágazati irányító hatáskörébe tartozó lépések

Az ágazati irányító a gyermekbántalmazási esetek kivizsgálása során a rendszerszintű vagy ismétlődően jelentkező problémák kezelése érdekében

- a tudomására jutott információk nyomán,
- a hozzá érkezett panaszok kivizsgálása, illetve
- fenntartói jelentés alapján

ágazati irányítási eszközök alkalmazásáról dönthet. Ilyen eszköz lehet az egyeztetés kezdeményezése, a szabályozás áttekintése, a rendszerszintű problémák feltárásának

kezdeményezése, a Gyermkeink Biztonságáért Munkacsoport tájékoztatása, a Módszertan alkalmazásának figyelemmel kísérése, a tapasztalatok alapján a Módszertan fejlesztése.

II.3.3. Gyermekbántalmazásról szóló egyéb jelzés esetén

Amennyiben a gyermekbántalmazásról szóló jelzés nem az érintett gyermek gondozási helyének fenntartójától érkezik (más gyermekvédelmi szolgáltatást nyújtó intézménytől vagy fenntartótól, magánszemélytől, más hatóságtól, szervezettől, intézménytől, stb.), az ágazati irányító továbbítja a jelzést az érintett gyermek gondozási helyének fenntartójához, amely haladéktalanul megteszi a II.2.4. pontban részletezett fenntartói intézkedéseket.

III.3.4. A Módszertan gondozása, felülvizsgálata

Az ágazati irányító feladata az állami és egyházi módszertani feladatellátók bevonásával, a Gyermekjóléti és Gyermekvédelmi Ellátások Országos Szakmai Kollégiumával együttműködésben a Módszertan gondozása, felülvizsgálata

- a jogszabályváltozásokra,
- az fenntartói éves adatszolgáltatásokra és
- a végrehajtási tapasztalatokra, javaslatokra

alapozva.

II.4. Gyermekvédelmi gyámi feladatok

A) A bántalmazott gyermek felkeresése

A bántalmazásról szóló értesítés fogadását követően a lehető legrövidebb időn belül – lehetőség szerint 24 órán belül – a gyermekvédelmi gyámnak fel kell keresnie a gyámsága alatt álló bántalmazott gyermeket. Amennyiben nem tudja azonnal személyesen felkeresni a gyámsága alatt álló bántalmazott gyermeket, telefonon is kapcsolatba léphet vele, amennyiben a gyermek fizikai és mentális állapota ezt lehetővé teszi. A telefonos kapcsolatfelvétel ellenére a lehetőség szerint 24 órán belüli személyes találkozástól nem lehet eltekinteni. A gyermekvédelmi gyám akadályoztatása esetén a helyettes gyermekvédelmi gyámnak kell a gyermeket felkeresnie.

B) A gondozási hely azonnali hatállyal történő megváltoztatása

Amennyiben a bántalmazott gyermek biztonsága a gondozási helyén nem biztosítható, valószínűsíthető a gyermek retraumatizációja vagy ismételt bántalmazása a gondozási helyén, a gyermekvédelmi gyám, akadályoztatása esetén a helyettes gyermekvédelmi gyám a gyermeket másik biztonságos gondozási helyre viszi, melyről egyidejűleg értesíti a gyermek ügyében illetékes elsőfokú gyámhatóságot és kezdeményezi a gondozási hely megváltoztatását.

A gyermekvédelmi gyám – a gyermek véleményének, állapotának ismeretében – a gondozási hellyel történt egyeztetés alapján mérlegelheti, hogy nem tesz/kezdeményez azonnali intézkedést, de a belső vizsgálat eredményét is figyelembe véve később is kezdeményezheti a gyermek gondozási helyének megváltoztatását vagy más intézkedés megtételét (pl. nevelésbe vétel megszüntetését) a gyámhatóságnál.

Azonos gondozási helyen elhelyezett gyermekek közötti kortárs bántalmazás esetén főszabályként a bántalmazó gyermek gondozási helyének azonnali megváltoztatása indokolt, mivel a bántalmazott gyermek gondozási helyének megváltoztatását büntetésként, további traumaként élheti meg.

C) A rendőrségi feljelentés megtétele

A rendőrségi feljelentés megtétele elsődlegesen a bántalmazott gyermek gyermekvédelmi gyámjának, mint törvényes képviselőjének a feladata.

Amennyiben szükséges, a gyermekvédelmi gyám – az illetékes gyámhatóság értesítése mellett – a rendőrségi feljelentés megtételéhez kérheti az illetékes gyámhatóság segítségét.

A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 171. § (2) bekezdése alapján a gyámhatóság a tudomására jutott gyermekbántalmazással kapcsolatban köteles feljelentést tenni, ha az adott ügyben ezt megelőzően (pl.: gyermekvédelmi gyám által) nem került rá sor. A gyámhatóság feljelentési kötelezettsége azonban nem zárja ki, hogy más tegye meg a feljelentést. A rendelkezés azt jelenti, hogy ha más nem tette meg, a gyámhatóságnak kötelezettsége annak megtétele.

A gyermek felnőtt általi bántalmazása esetén minden esetben szükséges a rendőrségi feljelentés megtétele, kortárs bántalmazás esetén akkor szükséges feljelentést tenni, ha azt a bántalmazás ismétlődő jellege és vagy súlyossága indokoltá teszi.

A rendőrségi feljelentés megtételét nem előzheti meg a gyanú alaposságának mérlegelése. A gyanú alaposságának vizsgálata a nyomozó hatóság kompetenciájába tartozik, a nyomozó hatóság rendelkezik az ehhez szükséges szakmai tudással és jogi felhatalmazással. A rendőrségi feljelentés megtételétől azokban az esetekben sem szabad eltekinteni, ha a vélelmezett bántalmazó kora miatt nem büntethető, vagy a bántalmazott és a vélelmezett bántalmazó elmondása az eseményekről nem egyezik. A feljelentés megtételével kapcsolatban azonosan kell eljárni a bántalmazás típusától függetlenül, annak ellenére is, ha a nyomozó hatóság előtt nem esik ugyanolyan megítélés alá pl. az érzelmi és a fizikai bántalmazás.

D) Gyámhatóság értesítése

A gyermekbántalmazásról abban az esetben is szükséges értesíteni az illetékes gyámhatóságot, ha a gyermekvédelmi gyám a rendőrségi feljelentés megtételéhez nem kérte az illetékes gyámhatóság segítségét.

E) Részvétel a gyermekbántalmazással kapcsolatos intézményi feladatok végrehajtásában

Amennyiben lehetséges, a gyermekvédelmi gyámnak, akadályoztatása esetén a helyettes gyermekvédelmi gyámnak jelen kell lennie a bántalmazott gyermek rendőrségi meghallgatásakor, illetve a bántalmazást követő orvosi vizsgálata, egészségügyi ellátása során.

A gyermekvédelmi gyám figyelemmel kíséri a bántalmazott gyermek védelmében tett intézményi lépéseket (pl.: pszichés támogatás biztosítása). Amennyiben észrevételei vagy aggályai vannak a gyermekbántalmazás kezelésével, a megtett intézményi lépésekkel, a bántalmazott gyermek támogatásával, megsegítésével kapcsolatban, azokat jelzi az intézményvezetőnek. Abban az esetben, ha észrevételeit nem veszik figyelembe, illetve aggályainak jelzését követően a kifogásolt körülmények továbbra is fennállnak, erről tájékoztatja az őt foglalkoztató területi gyermekvédelmi szakszolgálat vezetőjét, aki az illetékes gyámhatóság tájékoztatása mellett egyeztetést kezdeményez a belső vizsgálat lefolytatásáért felelős intézmény vezetőjével vagy fenntartójával.

F) Együttműködés a gyermekbántalmazás kivizsgálásában

A gyermekvédelmi gyám kötelessége mind az intézményi belső vizsgálatot megelőzően, mind a belső vizsgálat során, hogy együttműködjön az érintett gyermekvédelmi szakellátási intézmény munkatársaival a gyermekbántalmazás körülményeinek, előzményeinek és okainak feltárásában. Ennek keretében

- tájékoztatást kell nyújtania az általa ismert, a bántalmazás körülményeivel, előzményeivel és okaival kapcsolatos információkról,
- egyéb általa ismert információkról, amelyek segíthetik a bántalmazás körülményeinek, előzményeinek és okainak feltárását, megértését,
- figyelemmel követi a bántalmazás kivizsgálását, tájékoztatást kér a bántalmazás kivizsgálásának állásáról, a belső vizsgálat eredményéről.

Amennyiben észrevételei vagy aggályai vannak a bántalmazás kivizsgálásával kapcsolatban, azokat jelzi a belső vizsgálat lefolytatásáért felelős intézményvezetőnek. Abban az esetben, ha észrevételeit nem veszik figyelembe a kivizsgálás során, illetve aggályainak jelzését követően a kifogásolt körülmények továbbra is fennállnak, erről tájékoztatja az őt foglalkoztató területi gyermekvédelmi szakszolgálat vezetőjét, aki az illetékes gyámhatóság tájékoztatása mellett egyeztetést kezdeményez a belső vizsgálat lefolytatásáért felelős intézményvezetővel és az érintett intézmény fenntartójával. A gyermekvédelmi gyám (akadályoztatása esetén a helyettes gyermekvédelmi gyám) kezdeményezheti a gyermekjogi képviselő bevonását az egyeztetésbe.

A gyermekvédelmi gyám (akadályoztatása esetén a helyettes gyermekvédelmi gyám) a gyermek érdekében tett kezdeményezései tekintetében, a gyermekkel való találkozása kapcsán a gondozási hely részéről nem utasítható és nem akadályozható.

G) Egyéb szükséges intézkedések megtétele

A gyermekbántalmazás következtében a gyermekvédelmi gyámnak szükség esetén meg kell tennie a bántalmazott gyermek érdekében egyéb intézkedéseket is (ilyen lehet iskolai bántalmazás esetén az oktatási intézménnyel való egyeztetés, például a gyermek hiányzásával,

másik osztályba kerülésével vagy akár iskolaváltással kapcsolatban, de kapcsolattartási ügyekben is szükséges lehet az intézkedése).

H) Gyermekvédelmi gyám teendői gyermekbántalmazás vagy annak gyanújának észlelése esetén

Amennyiben a gyermekvédelmi gyám gyermekbántalmazást vagy annak gyanúját észleli, köteles erről értesíteni a bántalmazott gyermek gondozási helyének vezetőjét, aki köteles a Módszertanban intézményi feladatként meghatározott intézkedések megtételéről gondoskodni, a Módszertanban bemutatott gyermekbántalmazás kezelésére és vizsgálatára irányuló folyamatot haladéktalanul megindítani.

A gyermekvédelmi gyámnak ez esetben külön értesítés és tájékoztatás nélkül el kell végeznie a gyermekbántalmazás kezelésével és kivizsgálásával kapcsolatos gyermekvédelmi gyámi feladatokat.

I) A gyermek tájékoztatáshoz és véleménynyilvánításhoz való jogának érvényre juttatása

A gyermekvédelmi gyám az A)-H) pontok végrehajtása során a gyámsága alatt álló gyermeket az életkorának és személyiségállapotának megfelelően tájékoztatja az ügyének kezeléséről, kivizsgálásának folyamatáról, az abban megtett lépésekről, a várható intézkedésekről és a lehetséges következményekről, végül a vizsgálat eredményéről. A gyermekvédelmi gyám tájékoztatása kiterjed továbbá a bántalmazás alaptalan állításának várható következményeire is.

A gyermekvédelmi gyám a saját álláspontjának kialakítása során figyelembe veszi az ítélőképessége birtokában lévő gyermeknek a bántalmazási esettel, annak kezelésével és kivizsgálásával kapcsolatos véleményét. A gyermekvédelmi gyám a gyermek ezen véleményéről kizárólag az eljáró gyámhatóságot, az eset kezelésében és kivizsgálásában résztvevőket tájékoztatja.

J) Javítóintézeti ellátott gyermek gyermekvédelmi gyámjának eltérő feladatai

A gyermekvédelmi gyámnak az E) pont kivételével az A)-I) pontokban megfogalmazottakat a javítóintézetekre vonatkozó jogszabályi rendelkezésekre figyelemmel kell végrehajtania.

II.5. Az Integrált Jogvédelmi Szolgálat feladatai

A) Az Integrált Jogvédelmi Szolgálat (a továbbiakban IJSZ) feladata gyermekjogi képviselői által figyelemmel kísérni a gyermekbántalmazási esetek számának alakulását, valamint azok kezelésének és kivizsgálásának megvalósulását az egyes gyermekvédelmi szakellátást nyújtó intézményekben, valamint a gyermekbántalmazási esetek kezelése és kivizsgálása során

vizsgálni a bántalmazott gyermek tájékoztatáshoz és véleménynyilvánításhoz való jogának érvényesülését. Ennek megvalósítása érdekében a gyermekjogi képviselők tájékoztatást kérhetnek az intézményvezetőktől az egyes gyermekbántalmazási esetekről, valamint a gyermekbántalmazási esetek számával, kezelésével és kivizsgálásával kapcsolatban.

B) Amennyiben az IJSZ azt tapasztalja a gyermekvédelmi szakellátást nyújtó intézménnyel kapcsolatban, hogy

- a gyermekjogi képviselőkhez több vagy növekvő számú jelzés, panasz érkezik,
- a gyermekbántalmazások kezelésére és kivizsgálására nem, vagy nem az elvárható szakmai színvonalon kerül sor,

jelzéssel él a fenntartó felé, és ezzel egyidejűleg erről tájékoztatja az ágazati irányítót is.

C) Amennyiben az IJSZ B) pont szerinti jelzését követően azt tapasztalja, hogy az érintett gyermekvédelmi szakellátást nyújtó intézmény esetében a jelzést követően nem történt meg a kívánt változás, erről haladéktalanul tájékoztatást nyújt az ágazati irányító számára.

D) Amennyiben az IJSZ azt tapasztalja a gyermekbántalmazási eset kezelése és kivizsgálása során, hogy a bántalmazott gyermek tájékoztatáshoz és véleménynyilvánításhoz való joga nem érvényesül, indokolt esetben a gyermeket saját maga tájékoztatja, és meghallgatja véleményét. Tájékoztatása kiterjedhet a gyermek ügyének kezelésére, kivizsgálásának folyamatára, az abban megtett lépésekre, a várható intézkedésekre és a lehetséges következményekre, végül a vizsgálat eredményére, továbbá az bántalmazás alaptalan állításának várható következményeire is.

II.6. A területi gyermekvédelmi szakszolgálat, valamint az országos, fővárosi és megyei gyermekvédelmi szakértői bizottságok feladatai

A) Amennyiben a területi gyermekvédelmi szakszolgálat munkatársa, valamint az országos, a fővárosi vagy megyei gyermekvédelmi szakértői bizottság tagja gyermekbántalmazást vagy annak gyanúját észleli, haladéktalanul értesíti az érintett gyermek törvényes képviselőjét, gondozási helyének intézményvezetőjét, aki ezt követően a III.1. fejezetben foglaltak szerint jár el.

B) Amennyiben a területi gyermekvédelmi szakszolgálatnál, valamint az országos, a fővárosi vagy megyei gyermekvédelmi szakértői bizottságnál történt a gyermekbántalmazás (akár gyermekvédelmi szakember, akár kortárs, akár más személy által elkövetett), kötelező az alábbi intézkedések megtétele:

- Az észlelést követően haladéktalanul megteszi a helyzethez igazodó, adekvát intézményi intézkedéseket (II.1. fejezet). (Lényeges eltérés lehet a megteendő

intézkedések között például annak függvényében, hogy az észlelés azonnali-e és a bántalmazott gyermek még a helyszínen van, vagy utólagos jelentés alapján indul az eljárás.)

- Gyermekvédelmi gyám által történt bántalmazás és annak gyanúja esetén, a gyermekvédelmi gyám munkáltatója jelzi az illetékes gyámhatóság felé ennek tényét és a rendelkezésre álló információkat, a gyermekvédelmi gyám felmentésének, elmozdításának mérlegelése érdekében.
- Értesíti az érintett gyermek törvényes képviselőjét, gondozási helyének intézményvezetőjét, aki ezt követően a II.1. fejezetben foglaltak szerint jár el.
- Kortárs bántalmazás esetén a bántalmazó gyermek vonatkozásában is meg kell tenni a szükséges intézményi intézkedéseket (II.1. fejezet).
- A területi gyermekvédelmi szakszolgálatnál, az országos, a fővárosi vagy megyei gyermekvédelmi szakértői bizottságnál bekövetkezett gyermekbántalmazásról értesíteni kell a területi gyermekvédelmi szakszolgálat, az országos, a fővárosi vagy megyei gyermekvédelmi szakértői bizottság fenntartóját, aki ezt követően a III.2. fejezetben foglaltak szerint jár el.
- Lefolytatja a belső vizsgálatot, annak eredményéről tájékoztatja fenntartóját.

III. A GYERMEKBÁNTALMAZÁSSAL KAPCSOLATOS FOGALMAK MEGHATÁROZÁSA, TARTALMA

III.1. A gyermekbántalmazás fogalmi megközelítései

A magyar jogrendszerben **nincs pontos meghatározás** arra vonatkozóan, milyen eset minősül gyermekbántalmazásnak, elhanyagolásnak, a szakemberek között is vita van e tekintetben. Éppen ezért a következőkben áttekintjük a gyermekbántalmazáshoz kapcsolódó fogalmakat és azok meghatározásait a hatályos jogszabályok, valamint a gyermekjóléti alapellátás és a gyermekvédelmi szakellátás vonatkozó módszertani és oktatási anyagai alapján.

Az ENSZ 1989. november 20-án elfogadott **Gyermek jogairól szóló Egyezménye** (a továbbiakban: Gyermekjogi Egyezmény) szintén **nem tartalmazza** a bántalmazás, veszélyeztetés vagy a rossz bánásmód **definíciószerű meghatározását**.

A Gyermekjogi Egyezmény 19. cikke rendelkezik arról, hogy a gyermeknek joga van az erőszak minden formájától való védelemhez:

„1. Az Egyezményben részes államok megtesznek minden arra alkalmas, törvényhozási, közigazgatási, szociális és nevelési intézkedést, hogy megvédjék a gyermeket az erőszak, a támadás, a fizikai és lelki durvaság, az elhagyás vagy az elhanyagolás, a rossz bánásmód vagy a kizsákmányolás - ideértve a nemi erőszakot is - bármilyen formájától mindaddig, amíg szüleinek vagy valamelyik szülőjének, illetőleg törvényes képviselőjének vagy képviselőinek, vagy bármely más olyan személynek, akinél elhelyezték, felügyelete alatt áll.

2. Ezek a védelmi intézkedések szükség szerint olyan hatékony eljárásokat foglalnak magukban, amelyek a gyermek és gondviselői számára szükségesek szociális programok létrehozását teszik lehetővé, továbbá a fentebb leírt rossz bánásmód eseteiben hozzájárulnak a cselekmény felismeréséhez, bejelentéséhez, a jelentés illetékes helyre juttatásához, vizsgálatához, kezeléséhez és az esetek figyelemmel kíséréséhez; szükség szerint magukban foglalják a bírói beavatkozással kapcsolatos eljárást is.”

A Gyermekjogi Egyezmény egységes értelmezés érdekében kiadott *Kézikönyv a Gyermekjogi Egyezmény Alkalmazásához* (Család, Gyermek, Ifjúság Egyesület, 2009.) (továbbiakban: Kézikönyv) azonban támpontokat ad a Gyermekjogi Egyezmény által használt fogalmak értelmezéséhez.

A Kézikönyv a Gyermekjogi Egyezmény által a gyermek bántalmazástól való védelméről szóló 19. cikkben használt **erőszak, támadás és fizika durvaság** kifejezéseket nem értelmezi. Az **érzelmi erőszak** körébe sorolja a megalázást, a zaklatást, a verbális erőszakot, a kirekesztést, a kiközösítést, és minden más olyan eljárást, amelyek lelki károkat okozhatnak.

A Kézikönyv gyermekbántalmazásként értelmezi nem csak a közvetlenül a gyermekre irányuló erőszakot, hanem a *közvetett erőszakot* is, amely nem a gyermekre irányul, de a gyermek tanúja annak, többek között a családi erőszakot és a közösségi erőszakot (pl. fegyveres konfliktust) is.

A Kézikönyv értelmezésében a *rossz bánásmód*, a *kizsákmányolás* minden ártalmas bánásmódot magában foglal, nem csak a fizikai vagy lelki erőszakkal járókat, vagy a visszaélésként definiáltakat. Például a *hanyag bánásmód* körébe sorolja a gyermeket ért baleseteket is, míg a *kizsákmányolás* körébe sorolja a tehetséges gyermek (sportban, művészetben, stb. tehetséges gyermek) kizsákmányolását, illetve a média esetleges kizsákmányoló magatartását is.

A fentiekből egyértelműen látszik, hogy a Gyermekjogi Egyezmény **a lehető legszélesebben értelmezi a gyermekbántalmazás fogalmát**, annak érdekében, hogy a társadalmi, kulturális, szabályozási különbségek ellenére a részes tagállamokban a gyermekek a lehető legszélesebb körű védelemben részesüljenek.

Ezt a szándékot tükrözi a Gyermekjogi Egyezmény azon alapelve is, hogy az állam felel a gyermekekkel szembeni erőszak minden formájának megelőzéséért, akár állami tisztviselő, akár szülő vagy más gondviselő, tanár vagy más gyermek követ el erőszakot.

A Gyermekjogi Egyezményben deklaráltak egyfajta összefoglalását tartalmazza az **Egészségügyi Világszervezet (World Health Organization, WHO) gyermekbántalmazás definíciója**:

„A gyermek bántalmazása és elhanyagolása (rossz bánásmód) magában foglalja a fizikai és/vagy érzelmi rossz bánásmód, a szexuális visszaélés, az elhanyagolás vagy a hanyag bánásmód, a kereskedelmi vagy egyéb kizsákmányolás minden formáját, mely a gyermek egészségének, túlélésének, fejlődésének vagy méltóságának tényleges vagy potenciális sérelmét eredményezi egy olyan kapcsolat keretében, amely a felelősségen, bizalmon vagy hatalmon alapul.”

Jól látható, hogy míg a Gyermekjogi Egyezmény meghatározása leíró jellegű, vagyis a gyermekbántalmazás értelmezésének széles körű kiterjesztése a célja, addig a WHO definíciója a **bekövetkezett vagy lehetséges következmények (a gyermek egészségének, túlélésének, fejlődésének vagy méltóságának tényleges vagy potenciális sérelmét eredményezi) beemelésével** segíti a cselekmények értelmezését és megítélését.

Az Európa Tanácsnak a **gyermekek szexuális kizsákmányolás és szexuális zaklatás elleni védelméről szóló Egyezményt** (a továbbiakban: **Lanzarote Egyezmény**) Magyarország 2010. november 29-én írta alá, majd a 2015. évi XCII. törvénnyel 2015. július 1-jén kihirdetésre került. A Lanzarote Egyezmény szintén leszögezi, hogy minden gyermeknek joga van családjá, a társadalom és az állam részéről olyan védelmi intézkedésekhez, amelyeket kiskorú státusza megkövetel, továbbá hogy a **gyermekek szexuális kizsákmányolása**, különösen a gyermekpornográfia és a prostitúció, valamint a gyermekek szexuális zaklatásának minden formája, ideértve a külföldön elkövetett cselekményeket is, ártalmasak a gyermekek egészségére és pszicho-szociális fejlődésére.

A Gyvt. a fenti nemzetközi dokumentumokkal összhangban a veszélyeztetettségnél és a súlyos veszélyeztetettségnél szintén nem a cselekmény- vagy magatartástípusok felsorolásával igyekszik meghatározni ezen fogalmak tartalmát, terjedelmét, hanem, a WHO definíciójához hasonlóan, a **következményei által**. Ez a következmények felőli megközelítés

azonban nem jelenti azt, hogy a Gyvt. ne tartalmazná az ebbe a körbe tartozó cselekmények meghatározását. Ezt azonban nem nevesített felsorolással kívánja elérni, hanem kategóriák alkalmazásával, de ebben, a Gyermekjogi Egyezményrel összhangban, a teljes körűsre törekszik. A Gyvt. alapján a gyermek veszélyeztetettségét okozhatja **magatartás** (aktív megvalósítás), **mulasztás** (passzív megvalósítás) és **körülmény** (nem szándékos magatartás vagy mulasztás) is. A Gyvt. bár nevesíti, hogy a súlyos veszélyeztetés bántalmazás vagy elhanyagolás útján valósítható meg, azok tartalmát nem határozza meg.

Fontos megjegyezni, hogy a WHO a gyermek bántalmazásánál a bántalmazást **megvalósítók körét szűken értelmezi** („*olyan kapcsolat keretében, amely a felelősségen, bizalmon vagy hatalmon alapul*”), ezzel szemben a Gyvt. **kiszélesíti** a veszélyeztetést megvalósítók körét („*a gyermek vagy más személy által tanúsított*”). Vagyis a Gyvt. meghatározása alapján a gyermek **önmagát** is veszélyeztetheti, illetve olyan személyek is, akikkel nem áll felelősségen, bizalmon vagy hatalmon alapuló kapcsolatban, így például a **kortárs bántalmazás** nem fér bele a WHO definíciójába, azonban a Gyvt. értelmezésébe igen.

A Gyvt. következmény-központú megközelítése ellenére mind a szakmai, mind a közéleti diskurzusokban **nincs egyetértés** arról, hogy mit értünk pontosan gyermekbántalmazás, rossz bánásmód, elhanyagolás vagy veszélyeztettség alatt, illetve, hogy ezek a kategóriák milyen viszonyban vannak egymással. Az egységes értelmezés hiánya gyakorlati problémákat vet fel az egyes esetek, gyermekbántalmazási ügyek megítélésében, így az azok kapcsán megtett, megteendő intézkedések kapcsán is.

Az egységes értelmezés kialakítása érdekében mind „*A gyermekvédelmi észlelő- és jelzőrendszer működtetése kapcsán a gyermek bántalmazásának felismerésére és megszüntetésére irányuló szektorsemleges egységes elvek és módszertan*”¹ (Emberi Erőforrások Minisztériuma, 2. átdolgozott kiadás, 2016. április 26.) című módszertani útmutató, mind a *Gyermekbántalmazás felismerése és kezelése a gyermekvédelmi szakellátásban*² (Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság, 2015.) oktatási anyag – egymással összhangban – kitér a bántalmazó, veszélyeztető magatartások, mulasztások definiálására és tartalmuk leírására.

Az e két dokumentumban foglaltak alapján egyértelműen leírhatóak a gyermek bántalmazásának minősülő cselekmények, melyek kezelése és kivizsgálása során a Módszertan alkalmazásával kell eljárni.

III.2. A gyermekbántalmazás típusai

Gyermekbántalmazásról beszélhetünk, ha valaki testi-lelki sérülést, fájdalmat okoz egy gyermeknek, vagy ha a gyermek sérelmére elkövetett cselekményt – noha tud róla, vagy szemtanúja – nem akadályozza meg, illetve nem jelzi.

Bántalmazás tehát minden olyan magatartás, amely fizikai, lelki vagy szexuális **sérelmet okoz**, vagy **annak veszélyével jár**. Bántalmazásnak számít továbbá minden olyan korlátozó

¹ http://www.kormany.hu/download/c/72/b0000/modszertani_utm_bantalmazas_megelozes_2.pdf

² <https://szgyf.gov.hu/hu/szakmai-ajanlasok/gyermekbantalmazas-felismerese-es-kezelese>

intézkedés is, amelyet büntetésként alkalmaznak, és kínzást, kegyetlen vagy megalázó bánásmódot jelent.

A bántalmazás típusait külön-külön is áttekintik a fenti hivatkozott szakmai anyagok. Itt kívánjuk megjegyezni, hogy az egyes bántalmazás típusoknál a megjelenési formákat és a gyanújeleket tartalmazó felsorolások példálózó jellegűek és nem tekinthetők teljes körűnek.

III.2.1. Rossz bánásmód

A **rossz bánásmód** lehet fizikai, érzelmi, szexuális és egyéb jellegű, ami megvalósulhat aktív (cselekvő) és passzív (elhanyagoló) magatartással. A gyermeket rossz bánásmód érheti családon belül, illetve családon kívül.

Jól látható, hogy a rossz bánásmód egy *általános, összefoglaló, gyűjtő kategória*, amibe a bántalmazás és az elhanyagolás megjelenési formái mind beletartoznak, vagyis *a rossz bánásmód a gyermek veszélyeztetettségét okozza*, azonban *a gyermek veszélyeztetettsége rossz bánásmód nélkül is megvalósulhat* (pl. a gyermek önmagát veszélyeztető magatartása, a szülő egészségi állapota, anyagi körülményei).

III.2.2. Elhanyagolás

Elhanyagolás minden olyan mulasztás vagy hátrány, sérelem okozása (akár szándékos, akár tudatlanságból, óvatlanságból, nemtörődömségből ered), amely jelentősen árt a gyermek egészségének, vagy lassítja, akadályozza szomatikus, értelmi, mentális és érzelmi fejlődését. Az elhanyagolás lehet *érzelmi, fizikai és oktatási, nevelési* elhanyagolás is.

Érzelmi elhanyagolást jelent az érzelmi biztonság, az állandóság, a szeretetkapcsolat hiánya, a gyermek érzelmi kötődésének durva mellőzése, elutasítása, a gyermek jelenlétében történő erőszakos, durva, támadó magatartás más családtaggal szemben.

Fizikai elhanyagolást jelent az alapvető fizikai szükségletek, higiénés feltételek hiánya, a felügyelet hiánya, a gyermek védelmének elmulasztása olyan esetekben, amikor veszélynek van kitéve. Ide sorolható pl. az orvosi ellátás késleltetése, elmulasztása, az orvosi utasítások be nem tartása, a védőoltások beadatásának indokolatlan elmulasztása, késleltetése.

Oktatási, nevelési elhanyagolás az iskolalátogatási kötelezettség elhanyagolását, vagy a rendelkezésre álló és javasolt speciális képzési, fejlesztési, egészségügyi szolgáltatások igénybevételének elmulasztását jelenti. Amennyiben ezeket a szükséges szolgáltatásokat a szolgáltató nem biztosítja, rendszerabúzsról beszélünk.

Az elhanyagolás a fenti értelmezésben *valamitől való megfosztottságot, valamilyen cselekmény, magatartás elmaradását* jelenti. A gyermek fizikai, érzelmi vagy szexuális bántalmazása, kizsákmányolása nem tartozik bele ebbe a kategóriába.

A bántalmazás típusait külön-külön is áttekintik a fenti hivatkozott szakmai anyagok.

III.2.3. Fizikai bántalmazás

Fizikai bántalmazás az a szándékos cselekedet, vagy gondatlanság (így különösen ütés, rázás, mérgezés, égés, fulladás, közlekedési baleset stb.), amely a gyermek fizikai sérüléséhez, halálához vezet vagy vezethet.

A fizikai bántalmazás megjelenési formái:

- A gyermek rázásának, dobálásának, rángatásának, ütésének és pofozásának nyomai, megmagyarázhatatlan eredetű sérülések (nyilvánvalóan nem baleseti eredetű) látható nyomai.
- Fojtogatás jelei. Véraláfutás, seb, különösen a szájbán és a nemi szerveken, ellátatlan sebek. Hajtépés, zúzódás, égés, törések nyomai (koponya, borda, orr, combcsont).
- Többszörös, különböző időben keletkezett, a gyógyulás különböző stádiumait mutató zúzódások a gyermekén. Vérömleny, karmolás nyomok.
- Ellentmondásos történet a sérülésről, a gyermek (szinte szó szerint) ismétli a szülő, vagy társa történetét a sérülésről.

A fizikai bántalmazás gyanújelei:

- a bántalmazás látható jelei, fojtogatás, verés nyomai;
- szájüregi sérülések keresése, mely felveti szexuális abúzus gyanúját is;
- radiológiai eltérések keresése orvosi vizsgálat során (többszörös bordatörés, szegycsont harántirányú törése, csont-porc határ szétválása, kulcscsont-, lapocka-, gerinctörés, különböző idejű törések, izolált spiráltörés a combcsonton, kiterjedt csontkörüli reakció);
- nem baleseti jellegű sérülések, égés, forrázás nyomai (pl. szimmetrikus forrázás, nyomok mindkét farpofán, alsó végtagon);
- az előzményben korábbi sérülések, többszörös, a gyógyulás különböző stádiumait, mutató zúzódások, vérömleny, karmolás;
- 1 év alatti gyermek csonttörése;
- spirális végtagtörés;
- többszörös törések egyidejű jelenléte, ide tartozik a megragadás következtében létrejövő sorozatos bordatörés;
- gyógyulás különböző fázisában lévő csonttörések;
- nem a megszokott helyeken látható a zúzódás (térd, tenyér, könyök, homlok), hanem pl. tarkó, törzs, fül, hajas fejbőr;
- ellentmondásos történet a sérülésről (más története van a sérülésről a gyermeknek, mint a szülőnek, vagy a gyerek másként meséli a sérülés körülményeit a különböző találkozáskor);
- a gyermek szinte szó szerint ismétli a szülő történetét a sérülésről;
- nem baleseti jellegű mérgezés.

Fizikai bántalmazásnak minősül a **testi fenytés** minden típusa is. Testi fenytésnek tekintendő a testi erő alkalmazásával történő bármilyen büntetés, melynek célja, hogy akár csak a legcsekélyebb mértékben is fájdalmat vagy kényelmetlenséget okozzon. Leggyakoribb

formája a gyermekek megütése kézzel (füles, náspángolás, nyakleves) vagy valamilyen eszközzel (ostorral, bottal, övvel, cipővel, fakanállal, stb.) De testi fenyegetés lehet például a gyermek megrúgása, megrázása, eldobása, karmolás, csípés, harapás, hajhúzás, pofozás, kényelmetlen testhelyzetekbe kényszerítés, égetés, forrázás vagy különböző dolgok szájba erőltetése (például a gyermek szájának kimosása szappannal, vagy kényszerítés csípős fűszerek lenyelésére).

A fizikai bántalmazás gyanújeleiről bővebben lásd: „*Az Emberi Erőforrások Minisztériuma szakmai irányelve az egészségügyi ellátók feladatairól gyermekek bántalmazásának, elhanyagolásának esetén*” című 2016. EüK. 9. szám EMMI szakmai irányelvben.³

III.2.4. Érzelmi, lelki bántalmazás

Az érzelmi, lelki bántalmazás azt a *rendszeres, hosszú időn át tartó* rossz érzelmi bánásmódot jelenti, amely súlyos következményekkel jár és tartósan káros hatással van a gyermek érzelmi fejlődésére. A bántalmazásnak ez a fajtája magában foglalja annak közvetítését a gyermek felé, hogy értéktelen, el nem fogadott, nem kívánt és nem szeretett. Ide tartozik a gyermek megszégyenítése, állandó kritizálása, érzelmi zsarolása, kihasználása, valamint a benne történő félelemérzet, vagy szorongás keltése is. A gyermekkel szemben támasztott túlzott elvárások, melyek nem az életkorának, vagy pszichés fejlettségének megfelelőek (pl. a szobatisztaság idő előtti erőltetése, a képességeihez nem igazodó iskolai követelmények), szintén az érzelmi bántalmazás esetei. Az érzelmi bántalmazás súlyos formája az olyan élethelyzet, amelyben a gyermek szem- és fültanúja más bántalmazásának. Az érzelmi bántalmazás mindezen komponenseket magában foglalhatja, de egymagában is jelentkezhet.

Az érzelmi bántalmazás megjelenési formái:

- Állandó durva szidalmazás, kiabálás, ijesztgetés.
- Indokolatlan és súlyos büntetés a társak között is.
- Kritizálás, terrorizálás. Szóbeli megalázás, megszégyenítés, rendszeres lealacsonyítása a másoknak, csúfolás.
- A gyermek gondozástól, játéktól, szeretettől való tudatos megfosztása.
- Gyermek koldulása, vagy arra kényszerítése.

Az érzelmi bántalmazás gyanújelei:

- iskolai teljesítmény romlása,
- izoláció, befelé fordulás,
- agresszivitás,
- depressziós tünetek,
- deviáns magatartás, csavargás, elszökés,
- drogozás, alkoholizálás,
- önagresszió, öngyilkossági kísérlet,

³ http://www.hbcs.hu/uploads/jogszabaly/2339/fajlok/EEM_szakami_iranyelve.pdf

- gyors fogyás vagy hízás,
- karikás szemek.

III.2.5. Szexuális bántalmazás

Szexuális bántalmazás a gyermek bevonását jelenti olyan szexuális aktivitásba, amelyet a gyermek nem képes megérteni, felfogni, amelyhez nem tudja az érdemi beleegyezését adni, vagy amelyre a gyerek koránál, értelmi vagy érzelmi fejlettségi állapotánál fogva nem érett, továbbá amelyet tilt az **adott társadalom/közösség** jog- és szokásrendje, illetve az **adott környezetben elfogadott tabuk**.

A szexuális visszaélés létrejöhet felnőtt és gyermek, vagy olyan korú gyermek és gyermek között, ahol a kapcsolat a kor és értelmi-, érzelmi- testi fejlettség okán, a kapcsolat felelősségén, bizalmon vagy hatalmi helyzeten alapszik, és a tevékenység e személy szükségleteinek kielégítését, vagy megelégedettségét szolgálja.

A gyermekeket ért szexuális bántalmazás megjelenési formái:

- egy gyermek kényszerítése, vagy készítése bármilyen törvénytelen szexuális aktivitásra,
- a gyermek kizsákmányolása gyermekprostitúció, vagy más **jogellenes** szexuális aktivitás, szexuális zaklatás minden formájában,
- a gyermekpornográfia, vagyis a gyermek felhasználása és kizsákmányolása pornográf anyagok, vagy előadások, megnyilvánulások formájában.

Összefoglalva: a gyermeket ért **szexuális bántalmazásnak** tekintünk minden olyan magatartásformát, mely a **felnőtt szexuális örömszerzését hivatott szolgálni**. Lehet fizikai (pl. ölelkezés, dédelgetés, orális szex, behatolás stb.) vagy verbális (pl. viccek, történetek, képek stb.), **szexuális kizsákmányolásnak** tekintjük a gyermekpornográfia és a prostitúció, valamint a gyermekek szexuális zaklatásának minden formáját.

A fenti felsorolás nem tartalmaz minden megjelenési formát, mivel a szexuális tevékenységnek önmagában is számtalan megjelenési formája van.

Szexuális bántalmazásra utaló jelek a gyermek viselkedésében:

- A gyermek szokatlanul félénk, riadt, túlérzékeny a környezeti hatásokkal szemben.
- Bizalmatlan, különösen a közel állókkal szemben, fél a szülőtől.
- Különös félelem bizonyos személyektől, vagy bizonyos típusú emberektől, pl.: férfiak, katonák.
- Alvászavarok, evészavarok, regresszív viselkedés (alacsonyabb életkornak megfelelő viselkedéshez való visszatérés, pl. ujjszopás, ágybavizelés stb.).
- Kivonulás, mindenén kívül maradás, elutasítás.
- Koraérett magatartás, droghasználat, depresszió, bűntudat, szégyenérzet.
- Váratlanul bekövetkező változások a viselkedésben, öngyilkossági késztetés, kísérlet.
- Gyenge kapcsolat a kortársakkal, barátokkal, kapcsolatépítési képtelenség.
- Koncentrációs, tanulási nehézségek, iskolai teljesítmény hirtelen hanyatlása, váratlanul gyenge teljesítmény.

III.2.6. Méhmagzatot károsító magatartás

Méhmagzatot károsító magatartás, amikor a várandós anya – az erről való felvilágosítás ellenére – életmódjával magzata egészségét veszélyezteti, így elsősorban a terhesség alatti drog- és alkoholfogyasztás, a mértéktelen dohányzás, a prostitúció tartozhat ide. A várandós bántalmazása, a nem gondozott, titkolt terhesség is árthat a méhmagzatnak.

Ebbe a kategóriába sorolandó az újszülött megölése, amikor az anya (általában titkolt terhességet követően) közvetlenül a szülés után, illetve néhány órán belül az újszülött halálát okozza tevőlegesen vagy magára hagyással.

A fenti, különböző bántalmazás típusok gyanújeleit a Módszertan 3. számú melléklete is tartalmazza, táblázatos formában.

III.2.7. Kortársbántalmazás

Különleges ellátást és kezelést igényel, ha gyermek bántalmaz gyermeket. Ezekben az esetekben egy gyermeket egy másik gyermek, vagy gyermekek – ismételten vagy súlyosan – fizikailag, lelkileg vagy szexuálisan bántalmaz.

A kortársbántalmazás speciális megjelenési formái a **bullying** és a **cyberbullying**.

Iskolai bántalmazásnak, más néven **bullying**nek vagy mobbingnak nevezzük azt, ha valaki hosszabb időn át ismétlődően szándékosan bánt valakit/valakiket. Ez természetesen bekövetkezhet bármelyik gyermekközösségben is: gyermekotthon/lakásotthon, tábor, szakkör, sportszapat, stb. Fontos jellemzője, hogy az áldozatok és az elkövetők között kiegyenlíthetetlenek az erőviszonyok. Tehát általában az idősebb a fiatalabbat, az erősebb a gyengébbet vagy az egészséges a fogyatékos bántalmazza.

A bántalmazás formája lehet szóbeli, fizikai, szexuális vagy érzelmi. Ilyen a verés, ütés, rugdosás, kiközösítés, pletykálkodás, molesztálás stb.

Napjainkban különösen elterjedt az interneten való zaklatás, a közösségi portálon lévő adatlapokkal való visszaélés vagy az e-mailen való fenyegetőzés. Az internetes lelki terror, a cybermobbing vagy cyberbullying veszélyesen terjedő jelenség.

A **cyberbullying** olyan szándékosan elkövetett, többször megismételt ártalmas cselekedet, amit elektronikus kommunikációs eszközök közvetítenek. A zaklatás történhet e-mailben, mobiltelefonon, online felületeken, mint például honlapokon, blogokban, netes játékokban, közösségi oldalakon, stb. Az agresszió rendkívül változatos formákban nyilvánulhat meg: a fenyegető e-mailektől az identitásrabláson át a kiközösítésig vagy rosszindulatú pletyka terjesztésig bármilyen formát ölthet, vagy – mint az előbb tárgyalt esetben – olyan információ közzétételét is ide értjük, amit az áldozat maga nem szeretne senkivel sem megosztani.

A cyberbullying formái

- „Hate mail”: gyűlöletet közvetítő elektronikus levél, üzenet, poszt, megosztott internetes tartalom, stb., a címzett vélt vagy valós faji-, nemi-, vallási hovatartozása, politikai meggyőződése, vagy akár valamely tulajdonsága alapján. Ezen levelek

szövege gyakran vulgáris, becsmérlő, sértő, lealacsonyító szavakat, kifejezéseket (ún. gyűlölet-kódot) tartalmaz.

- „Flame-mail”: gyakran megtorlásként közzétett, a címzettre vagy az olvasókra nézve sértő, erősen kritikus, panaszkodó vagy nevetségessé tevő elektronikus levél, üzenet, poszt, megosztott internetes tartalom, stb.
- Mobiltelefonnal fotózott kellemetlen képek internetes terjesztése.
- „Happy slapping”: ok nélkül találomra fizikailag vagy verbálisan megtámadnak valakit, azt kép vagy video formátumban rögzítik, majd megosztják az interneten.
- Felzaklató tartalmú anonim üzenetek (szöveg, kép, videó) küldése e-mailben, SMS-ben, chaten vagy közösségi oldalon.
- Személyes felhasználói fiókba (e-mail, közösségi oldal, stb.) való jogosulatlan belépés.
- Valaki más online személyiségevel (profiljával, felhasználói fiókjával, e-mailjével) való visszaélés.
- Bármilyen privát információ megszerzése és annak beleegyezés nélküli terjesztése.
- Kép vagy videó szerkesztése úgy, hogy az azon szereplőt megalázó helyzetbe hozza vagy nevetségessé tegye, és ennek a terjesztése.
- Mobiltelefonra érkező anonim hívások.
- Honlap vagy blog létrehozása valakinek a lejáratása céljából.
- Személyes honlap, blog feltörése és módosítása.
- Internetes szolgáltató vagy a hatóságok valótlan tájékoztatása annak érdekében, hogy valakit hátrányos következmény érjen, például kizárják egy honlapról, vagy házkutatást tartsanak nála.
- Rosszindulatú pletykák terjesztése online eszközök segítségével.
- Online hozzáférés meggátlása – például jelszóváltoztatással.
- Kirekesztés, negligálás („levegőnek nézés”) online környezetben.

III.2.8. Rendszerabúzus

A módszertani szakirodalom rendszerabúzusnak tekinti, ha a gyermekek védelmét szolgáló tevékenység vagy rendszer nem létezik vagy diszfunkcionálisan működik, ezzel hozzájárul a bántalmazás, elhanyagolás megelőzésének elmulasztásához, késedelmes elhárításához vagy be nem avatkozásával a folyamatos károsodáshoz.

Rendszerabúzus körében elkövetett gyermekbántalmazásnak minősül, ha a gyermekbántalmazás észlelését vagy annak gyanújának felmerülését nem követi beavatkozás, vagyis nem kerül sor jelzéstételre, intézkedések megtételére az áldozat védelme, megsegítése, valamint az eset kivizsgálásának megkezdése érdekében.

Szintén rendszerabúzusról beszélünk, ha nem kerül sor a gyermekbántalmazás következményeinek enyhítésére, feldolgozására irányuló szolgáltatások biztosítására, illetve a további gyermekbántalmazások megakadályozására irányuló intézkedések megtételére.

III.3. A gyermekbántalmazás gyanújáról

A gyermekbántalmazással foglalkozó szakirodalmak, a tananyagok és módszertani ajánlások a gyermekbántalmazás jelzése, kezelése és kivizsgálása során nem tesznek különbséget a gyermekbántalmazás ténye és gyanúja között. Ennek oka, hogy a gyermekek bántalmazással szembeni védelemhez való jogának érvényesítése és biztosítása csak akkor lehetséges, ha mérlegelés nélkül, gyermekbántalmazásra utaló gyanújel észlelésekor, arra utaló információ felszínre kerülésekor minden esetben megtörténik a szükséges intézkedések megtétele. A gyermekek oktatását, nevelését, gondozását, felügyeletét, egészségügyi ellátását biztosító intézmények nem rendelkeznek azokkal a térbeli, tárgyi, szakmai feltételekkel, valamint jogkörrel, amelyek szükségesek annak kiderítésére, hogy a bántalmazás ténylegesen megtörtént-e.

Mindezek mellett fontos tudni, hogy abban az esetben is, ha a hatósági eljárás során mégsem igazolódik a gyermekbántalmazás megtörténte, az ilyen ügynek akkor is jelzésértékűnek kell lennie a gyermekkel foglalkozó szakemberek számára, hiszen egy gyermekbántalmazásról szóló hamis állításnak, egy végül nem igazolt, de gyermekbántalmazásra utaló gyanújelnek is okai vannak, ezen okok, a háttérben húzódó motivációk feltárásának a nem igazolt gyermekbántalmazás esetén is fontos szerepe és jelentősége van.

ADATLAP

gyermekbántalmazás vagy annak gyanújának jelentéséhez

Érintett intézmény és telephely:

Neve:

Címe:

Az észlelő:

Neve:

Beosztása:

Elérhetőség: telefon:

e-mail:

A bejelentést tevő:

Neve:

Beosztása:

Elérhetőség: telefon:

e-mail:

Gyermekebántalmazás időpontja (amennyiben lehetséges, óra, perc pontossággal):

Bejelentés időpontja:

Bántalmazás típusa:

- kortárs bántalmazás: *gondozási helyen / más helyszínen*
- felnőtt bántalmazott gyermeket: *gyermekvédelmi szakember által / más személy által*

Bántalmazás jellege:

- elhanyagolás
- fizikai bántalmazás
- érzelmi bántalmazás
- szexuális bántalmazás, kizsákmányolás

Gyermekbántalmazási eset leírása:**Értesített hatóságok, más szervek, személyek:**

Értesítősített	Értesítés időpontja
Gyermekvédelmi gyám	
Vérszerinti szülő /törvényes képviselő	
Mentő	
Rendőrség	
Tűzoltóság	
Gyámhatóság	
Nevelési-oktatási intézmény	
Gondozási hely, nevelőszülői ellátás esetén a gondozási hely működtetője <i>(ha nem a gondozási helyen történt a bántalmazás)</i>	
Törvényességi felügyeleti ügyészség	
Egyéb értesített hatóság/szerv/személy:	

--	--

Megtett intézkedések:

Gyermek orvosi ellátásának/vizsgálatának megszervezése

Elkövető/k és áldozat/ok elkülönítése

Azonnali gondozási hely változtatás

Gondozási hely változtatásának kezdeményezése

Más gyámhatósági intézkedés kezdeményezése

Gyermek pszichés megsegítése

Gyermek szakértői vizsgálatának kezdeményezése

Munkatárs felmentése a munkavégzés alól

Egyéb:

Dokumentumok csatolása: igen / nem

Csatolt dokumentumok:

Egyéb információk:

KITÖLTÉSI ÚTMUTATÓ

a gyermekbántalmazás vagy annak gyanújának jelentésére szolgáló Adatlaphoz

Általános tudnivalók

Az Adatlapot egy példányban elektronikus formában kell kitölteni, kinyomtatni, majd az intézményvezető aláírásával és dátummal ellátni. A kitöltött és aláírt Adatlapot scannelve, elektronikus úton kell a fenntartó felé továbbítani az észleléstől számított 24 órán belül.

Az Adatlap minden pontját szükséges kitölteni. Amennyiben az eset megismeréséhez egyéb információ megadása is szükséges, annak ismertetésére lehetőség van az adatlap végén. Pótlapok csatolása megengedett.

Érintett intézmény és telephely

Annak az intézménynek a neve és elérhetősége, ahol a bántalmazás történt, vagy a bántalmazást észlelték. Amennyiben a bántalmazás/észlelés helyszíne és az érintett gyermek gondozási helye nem ugyanaz, ebben a pontban a bántalmazott gyermek gondozási helyét kell megadni. Amennyiben a jelentés tárgya gyermekvédelmi szakellátásban részesülő gyermek által elkövetett gyermekbántalmazás, és a bántalmazott gyermek nem részesül gyermekvédelmi szakellátásban, a bántalmazó gyermek gondozási helyét kell megadni.

Több telephellyel, szakmai egységgel rendelkező intézmény esetén az érintett telephely, szakmai egység pontos megnevezése szükséges.

Az észlelő

A gyermekbántalmazás tényét, vagy gyanúját észlelő, vagy arról tudomást szerző személy, neve, pontos elérhetőség és beosztás feltüntetésével.

A bejelentést tevő

A gyermekbántalmazási esetet a fenntartó felé bejelentő személy neve, pontos elérhetőség és beosztás feltüntetésével, mivel feladatleosztás esetén nem feltétlenül egyezik az intézményvezetővel.

Gyermekek bántalmazás időpontja

A gyermekbántalmazás ismert vagy feltételezett időpontja.

Bántalmazás típusa, jellege

Az Adatlapon megadott lehetőségek közül aláhúzással kell jelölni, mind a típus, mind a jelleg vonatkozásában, az adott esemény besorolását.

Az esemény leírása

Ebben a pontban szükséges az észlelt bántalmazással kapcsolatban rendelkezésre álló összes információt megadni. Az észlelő rendelkezésre álló információkat nem szabad megszünni, azok közül szelektálni, azonban fontos megadni minden információ vonatkozásában azok forrását. Az események leírásánál törekedni kell az események időrendjének megtartására. Az eseményeket az Adatlap fenntartó felé történő megküldésének időpontjáig szükséges bemutatni. A leírásnak minden esetben ki kell térnie legalább az alábbi szempontokra:

- Áldozat/ok és amennyiben ismert, a feltételezett elkövető/k adatai (név, születési idő, édesanyja neve, státusza, beosztása, stb.)
- Események időrendi leírása.
- Ki, mikor és hogyan észlelte a bántalmazást.
- A megtett és tervezett intézkedések bemutatása. Ezek elmaradása esetén azok okainak megnevezése.
- Ismert előzmények leírása.
- Történt-e emberi életben, testi épségben, vagyoni javakban, természeti vagy épített környezetben kár?
- Megállapítható-e azonnali felelősség?

Értesített hatóságok, más szervek, személyek

A felsoroltak közül aláhúzással kell jelölni az értesítetteket, a pontos időpont megjelölésével. Amennyiben a felsoroltakon kívül más értesítésére is sor került, azt az „Egyéb” lehetőségnél kell jelezni.

Megtett intézkedések

A felsoroltak közül aláhúzással kell jelölni a megtett intézkedéseket. Amennyiben a felsoroltakon kívül további intézkedés megtételére is sor került, azt az „Egyéb” lehetőségnél kell jelezni.

A gyermek pszichés megsegítését azonnali intézkedésként pszichológus, pszichiáter vagy gyermekvédelmi szakember is végezheti. Ha szükséges hosszabb távú, akár terápiás jellegű megsegítés, azt a pszichológus vagy pszichiáter bevonásával kell biztosítani.

Dokumentumok csatolása

Aláhúzással kell jelölni, hogy az Adatlaphoz sor kerül-e dokumentum csatolására. Ha igen, fel kell sorolni a csatolt dokumentumokat.

Egyéb információk

Amennyiben az eset megismeréséhez egyéb információ megadása is szükséges, azokat itt van lehetőség ismertetni.

A gyermekbántalmazási esetek kivizsgálása – belső vizsgálat, fenntartói vizsgálat

Belső vizsgálat

Az érintett intézményvezetőnek valamennyi, a Módszertan tárgyi hatálya (I.3.2.) alá tartozó gyermekbántalmazási esetet, vagy annak gyanúját – függetlenül attól, hogy más hatósági vagy egyéb vizsgálatra kerül sor – saját hatáskörében ki kell vizsgálnia.

A belső vizsgálatra az észleléstől számított 10 munkanapon belül kerül sor.

Felhívjuk a figyelmet arra, hogy a belső vizsgálatot a rendőrségi eljárástól függetlenül kell lefolytatni, vagyis a belső vizsgálatnak nem a bántalmazási gyanú elvetése vagy igazolása a célja, hanem a bántalmazással vagy annak gyanújával kapcsolatban az **intézményi működés** vizsgálata, a bántalmazás megelőzéséhez és/vagy kezeléséhez szükséges intézkedések feltérképezése.

Ismeretes, hogy magas látencia tapasztalható a gyermekbántalmazási esetek felismerésében, lényegesen kevesebb bántalmazás derül ki, mint amennyit elkövetnek akár a családban, akár gyermekvédelmi szakellátásban élő kiskorúakról van szó. Miután a gyermekvédelmi szakellátásban dolgozók maguk is szakemberek, még kevésbé vetődik fel, még nehezebb feltételezni irányukban, hogy bántalmazást követtek el, a gondjaikra bízott gyermek(ek) sérelmére. Ezért is nagyon fontos a felismerésen túl, hogy minden gyermekbántalmazási ügyet a legnagyobb gondossággal, következetesen vizsgáljanak ki a hasonló helyzetek megelőzése, a jogszerű működés biztosítása érdekében, mivel kizárólag ez szolgálja mind a bántalmazással érintett, mind a többi gondozott gyermek érdekét.

A belső vizsgálat a Módszertan I.2. pontjával összefüggésben alapvetően betölti a vezetői kontroll funkciót, így módon a bántalmazási eset kapcsán folytatott vizsgálat segítségével az intézményvezető reális, tárgyilagos képet kaphat az intézményi működés feltételeiről, az esetleges hiányosságokról, a további intézkedések szükségességéről.

Emellett a gyors, pontos, szakszerű helyzetelemzéssel, az esethez mért adekvát intézkedéssel megelőzhető, hogy párhuzamos vagy kiegészítő jellegű vizsgálatok folytatására kerüljön sor.

Fentiek alapján az intézményvezető által folytatott **belső vizsgálat célja:**

- a. objektíven feltárni, hogy milyen okok vezettek a bántalmazás bekövetkezéséhez;

- b. volt-e az esetnek előzménye, előfordult-e már korábban is bántalmazás, és azzal kapcsolatban milyen intézkedésekre került sor;
- c. szükség esetén megtörtént-e a gyermek biztonságba helyezése;
- d. tárgyilagos tényfeltárás keretében annak megállapítása és elemzése, hogy az esettel összefüggésben miként valósultak meg a kötelező szakmai standardok, hogyan érvényesültek a jogszabályok, belső szabályozók, munkaköri leírásban foglaltak, tapasztalható-e mulasztás, hiba a feladatellátás során;
- e. indokolt-e intézkedéseket tenni;
- f. indokolt-e felelősségre vonást alkalmazni;
- g. a belső vizsgálat nem mellőzheti továbbá a bántalmazási eset tanulságainak értékelését sem annak érdekében, hogy miként lehet a hasonló helyzeteket megelőzni, a bántalmazással kapcsolatos kockázatokat csökkenteni, milyen indokolt javaslatok szükségesek a gyermekbántalmazási esetek megelőzése, csökkentése, hatékony kezelése érdekében (pl. egyeztetést kezdeményezni a fenntartóval, társintézményekkel, az eseményben érintettek szempontjából releváns szakmai fórummal, szükséges, belső szabályozók, fenntartói szabályozók, jogszabályok, módosítását kezdeményezni stb.).

Az eset kivizsgálásában, a gyermek helyzetének rendezésében közreműködők kötelesek a bántalmazás megszüntetése, valamint a további bántalmazás megelőzése érdekében együttműködni, a szükséges információkat rendelkezésre bocsátani.

Fontos, hogy fenti céloknak megfelelően, egységes vizsgálati szempontok és elvek alapján történjen a bántalmazás okainak feltárása és az intézkedések meghozatala. Ehhez kíván segítséget nyújtani az alábbi eljárásrend, amely keretet ad a vizsgálati szempontok értelmezéséhez és alkalmazásához, valamint ezek alapján szükséges a belső vizsgálatról és annak eredményéről szóló jelentést, jegyzőkönyvet elkészíteni.

A belső vizsgálat lefolytatása

A vizsgálati jelentés alábbiakban ismertetett struktúrája szerint javasolt a belső vizsgálat lefolytatása. A javasolt struktúra egyben meghatározza a vizsgálat során megteendő lépéseket is.

A belső vizsgálat eredményéről, részeredményéről „Belső vizsgálati jelentés” vagy „Belső vizsgálati részjelentés” (továbbiakban: vizsgálati jelentés) elnevezésű írásbeli dokumentum készül, amely az **eljárásrend figyelembe vételével, annak mentén összefoglalja a helyzetfeltárásból nyert információkat** (a forrás megnevezésével, idejével), tájékoztatást ad a megállapításokról, szükséges intézkedésekről.

A belső vizsgálati jelentéshez csatolandó mellékleteket alapesetben a konkrét bántalmazás kivizsgálásával szorosan összefüggő dokumentumok (meghallgatásokról készült jegyzőkönyvek, szakvélemények orvosi, pszichológiai stb.) képezik, a fenntartó kérésére azonban további dokumentumokat is rendelkezésre kell bocsátani.

A belső vizsgálati jelentés (részjelentés) három részből áll, amely:

1. az általános információkat tartalmazó **bevezető részből**,
2. a bántalmazási esethez kapcsolódó helyzetfeltárást, konkrét megállapításokat, intézkedéseket, javaslatokat tartalmazó **érdemi részből**, továbbá
3. a **záró részből** áll. A záró rész a mellékleteket, a vizsgálat dátumát és az intézményvezető aláírását tartalmazza.

1. Bevezető rész

- 1.1. **A belső vizsgálatot végző és a vizsgálatban közreműködő személyek meghatározása, munkakörük megjelölése.** Érdemes már a vizsgálat kezdetén tisztázni a vizsgálatban közreműködő személyek elfogultlanságát, a bántalmazotthoz, bántalmazóhoz fűződő kapcsolatát, a vizsgálat objektív, tárgyilagos biztosítása érdekében. Amennyiben az intézményvezető összeférhetetlenségről szerez tudomást, köteles annak megszüntetéséről gondoskodni. Amennyiben az összeférhetetlenség az intézmény vezetőjével szemben merül fel, köteles erről a fenntartót tájékoztatni. Ez esetben a fenntartó más vizsgálatot vezető személyt jelöl ki, akinek felelőssége és hatásköre mindenben megegyezik a vizsgálatból kizárt intézmény vezetőjével.
- 1.2. **A belső vizsgálat időtartama** (tájékoztató jellegű információ a vizsgálat kezdő és záró időpontjáról). A belső vizsgálatot – főszabály szerint – az észleléstől számított 10 munkanapon belül kell lefolytatni, míg a belső vizsgálat eredményét (vizsgálati jelentést) legkésőbb a vizsgálat kezdetétől számított 10. munkanapon szükséges továbbítani a fenntartó felé. A belső vizsgálatot tehát az észleléssel egyidejűleg, de legkésőbb a következő munkanapon szükséges megkezdeni.
- 1.3. **A vizsgálat módszere:**
 - a. **Feltáró beszélgetés** a bántalmazott gyermekkel, aminek a kezdeti meghallgatástól eltérően a bántalmazás előzményeinek, körülményeinek, okainak, következményeinek alapos feltárása, a gyermek pszichikai állapotának megismerése a célja. Fontos, hogy a feltáró beszélgetésre, különösen szexuális bántalmazást elszenvedett gyermek esetében körültekintő, empatikus módon kerüljön sor, elkerülendő a bántalmazás felidézéséből adódó retraumatizációt. Javasolt a feltáró beszélgetést szexuális bántalmazást elszenvedett gyermek esetében a szexuális bántalmazás áldozatainak kezelésében jártas szakember, pszichológus bevonásával folytatni le. Annak érdekében, hogy a feltáró beszélgetés ne akadályozza a rendőrségi eljárást (ennek különösen szexuális bántalmazás esetén van nagy jelentősége) a bántalmazott gyermekkel folytatott feltáró beszélgetéstől el lehet tekinteni.
Amennyiben a bántalmazó gyermekvédelmi szakellátásban részesülő gyermek és gondozási helyén tartózkodik (nem került sor előzetes letartóztatására, gondozási

helyének azonnali hatályú megváltoztatására, nem távozott gondozási helyéről engedély nélkül) a feltáró beszélgetést vele is le kell folytatni a belső vizsgálat során.

- b. Más, a gyermek helyzetével, az adott gyermekbántalmazási esettel kapcsolatban érdemi információkkal rendelkező személyek meghallgatása, pl. munkatársak, szakértő, gyermekvédelmi gyám vagy a kijelölt helyettes gyermekvédelmi gyám, ítélőképessége birtokában lévő gyermek (törvényes képviselője jelenlétében). Az általuk közölt információkat javasolt elsősorban jegyzőkönyvben, mint teljes bizonyító erejű magánokiratban rögzíteni, amely az elmondottakat aláírásukkal hitelesíti. Kivételes esetben a meghallgatásból származó információk utólag, feljegyzésben is rögzíthetők.
- c. Dokumentumok áttekintése, elemzése: (pl. kórházi zárójelentés, ambuláns vizsgálati lap stb., ki állította ki és mikor, gyermek iratanyaga, különös tekintettel a szakértői és szakmai véleményekre, egyéni gondozási-nevelési tervre, csoportnaplóban foglaltakra stb.).
- d. Azonnali intézkedés áttekintése, az akkor keletkezett dokumentumok vizsgálata, elemzése.
- e. Esetmegbeszélés. Az esetmegbeszélés a problémákat feltáró, megbeszélő, illetve a további feladatokat egyeztető munkaforma, mely az adott bántalmazási eset feltárásában, megoldásában érintett szakemberek bevonásával történik. Különösen preferált e módszer igénybevétele, ahol eltérő álláspontok, vélemények ütköznek egymással az egyes szakemberek között a gyermekbántalmazási eset megítélése kapcsán. Az esetmegbeszélésről feljegyzés, emlékeztető készül.
- f. Egyéb, a vizsgálat során alkalmazott módszer felsorolása (pl. társintézménytől kapott jelzés, bármilyen jelzőrendszeri jelzés, stb.).

2. Érdemi rész

2.1.

Többpólusú helyzet-térkép felállítása

A bántalmazott gyermek oldaláról

- a. releváns életeseményeinek bemutatása (szakellátásba kerülés ideje, indoka, gondozási szükséglete; ezzel összhangban áll-e gondozási helyének milyensége; ha nem, mi ennek az oka; gondozási hely változtatások száma, okai, kezdeményezői, a gyermek gondozási helyén tanúsított magatartása, együttműködése, engedély nélküli távolléteinek bemutatása, iskolázottsága, kapcsolatai, történt-e korábban is bántalmazás, stb.),
- b. aktuális állapota (fizikai, egészségügyi, érzelmi), megsegítésének formái,
- c. a bántalmazási esetet megelőző közvetlen előzmények, kockázati faktorok dokumentálása,

- d. amennyiben azonnali intézkedésre került sor (pl. egészségügyi ellátás, elkülönítés, gondozási hely megváltoztatása, feljelentés), a gyermek aktuális helyzetének bemutatása, egyéb információk.

A bántalmazó(k) vagy vélelmezett bántalmazó/k oldaláról

- a. ha a bántalmazó szakellátó (nevelőszülő vagy családtagja, gyermekotthoni, vagy javítóintézeti munkatárs)
- a nevelőszülői család működésének feltárása, működtetői tapasztalatok, korábbi felülvizsgálatok eredményeiről, stb.
 - gyermekotthoni/javítóintézeti csoport/lakásotthon működési rendjének és a konkrét helyzetben tapasztaltak feltárása (szolgálati beosztás, a gyermek felügyeletének biztosítása stb.)
- b. ha a bántalmazó gyermek(ek) (kortárs, csoporttárs, nevelőszülői családban élő másik gyermek(ek))
- a másik gyermek(ek) helyzete, kapcsolatuk ismertetése,
 - a másik gyermek(ek)kel kapcsolatos intézkedések bemutatása.
- c. ha a bántalmazó külső személy
- rendelkezésre álló információk értékelése (kitől származnak...)
 - beszerezendő információk, konkrét megkeresések megtörténtek-e

2.2. Megállapítások megtétele, a tényhelyzet viszonyítása a követelményekhez

- a. a gyermek/gyermekkel folytatott feltáró beszélgetésből (annak mellőzése vagy a meghíúsulás oka),
- b. a gyermekvédelmi gyámtól (helyettes gyermekvédelmi gyámtól lásd. Módszertan I.7.),
- c. munkatársak, tanúk, szakértő, egyéb, a vizsgálatban közreműködő személyek meghallgatásából,
- d. a vizsgált dokumentumok áttekintéséből, egyéb adatokból, tényekből nyert információkból,
- e. jelenleg milyen eljárások folynak (pl. egészségügyi, hatósági, speciális szükséglet megállapítása, gondozási hely módosítás, hazagondozás stb.) és hol tartanak az ügymenetek,
- f. volt-e az esetnek előzménye (már korábban is fordult-e elő bántalmazás vagy felmerült-e annak gyanúja) és azzal kapcsolatban történtek-e intézkedések,
- g. megelőzhető, elkerülhető lett volna-e a bántalmazás stb.

Mindezen szempontok vizsgálata alapján a gyermek **aktuális helyzetének megállapítása**, értékelése, viszonyítása a jogszabályokhoz, egyéb belső szakmai szabályozókhoz, munkaköri leíráshoz. Az összehasonlítás eredményeként a további teendők meghatározása.

2.3. Intézkedések

- a. milyen azonnali intézkedés történt (a bántalmazott gyermek biztonságba helyezése, a bántalmazó elkülönítése, rendőrségi feljelentés, stb.),
- b. milyen egyéb intézkedések történtek, (pl. gondozási hely változtatás, ellátási szükséglet vizsgálata, orvosi, kontrollvizsgálatok stb.),
- c. amennyiben a bántalmazási eset (gyanú) a gyermek engedély nélküli eltávozásával összefüggésben következett be, milyen intézkedések történtek a gyermek felkutatása érdekében bármely, a gyermekkel kapcsolatban álló szakember részéről,
- d. az intézkedések helytállósága, indokoltsága,
- e. tapasztalhatók-e késedelmesen történt, vagy elmaradt intézkedések, ezek pótlásáról mikor és miként gondoskodtak,
- f. a hatékony együttműködés érdekében sor került-e esetmegbeszélésre, a történet értékelésére és a további feladatok meghatározására, a felelősök kijelölésére, ha nem, mi a mellőzés indoka,
- g. a gyermek helyzetének rendezése érdekében szükség van-e eljárás indítására, illetve a folyamatban lévő ügymenet soron kívüli lefolytatására,
- h. a bántalmazott gyermek (kortárs szakellátásban élő, bántalmazó gyermek esetében mindkét kiskorú) pszichés támogatása, megsegítése érdekében mikor és milyen intézkedésekre került sor (terápia, áldozatsegítés, stb.),
- i. a trauma feldolgozását segítő, a gyermekközösség támogatása érdekében szükséges programok biztosítása, vagy ennek hiánya (ez utóbbi) indoka,
- j. a munkatársak megsegítése (szupervízió, képzés, továbbképzés) érdekében szükséges intézkedések.

2.4. Felelősség megállapítása, munkáltatói intézkedések

- a. munkavállaló felmentése a munkavégzés alól (30 napra);
- b. jogviszony azonnali felmondása;
- c. nevelőszülői foglalkoztatási jogviszony azonnali hatályú felmondása;
- d. nevelőszülő alkalmasságának rendkívüli felülvizsgálata;
- e. egyéb munkáltatói intézkedések, pl. írásbeli figyelmeztetés, stb.;
- f. nem igényel munkáltatói intézkedést.

2.5. Összegzés, tanulságok levonása, értékelése, javaslat

3. Záró rész (mellékletek megnevezése, száma, keltezés, aláírás)

A belső vizsgálat eredménye, a belső vizsgálati jelentés megküldése a fenntartó részére

A belső vizsgálat eredményét legkésőbb a belső vizsgálat kezdetétől számított 10 munkanapon belül az intézményvezető megküldi a fenntartónak. A vizsgálati határidő – az

indok kifejtésével – kivételes esetben léphető túl (pl. szükséges más, külső szervtől információkérés, és a válaszadás hosszadalmasabb stb.).

A kinyomtatott, majd az intézményvezető aláírásával és dátummal ellátott belső vizsgálati jelentést szkennelve, elektronikus úton kell a fenntartó felé továbbítani.

Amennyiben a belső vizsgálat a fenti időtartam alatt nem zárható le, annak **részeredményét** akkor is közölni kell, tájékoztatást adva a még folyamatban lévő vizsgálati elemekről és a lezárás várható időpontjáról, amely nem lehet későbbi, mint a vizsgálat kezdetétől számított 20. munkanap. Késedelem esetén a fenntartó vizsgálja a Módszertan I.4.3. pontjában foglaltakat is.

Az intézmény szerkezetéből adódó különbségek figyelembe vétele a belső vizsgálat lefolytatása során

Alaphelyzet: a belső vizsgálatot az a gyermekvédelmi intézmény folytatja le, ahol a bántalmazás történt/amelynek gondozottja a bántalmazást elszenvedett gyermek(ek), vagyis az esetek jelentős többségében az otthont nyújtó ellátást biztosító intézmény vezetője.

Alapvetés: a belső vizsgálat lefolytatásába minden esetben be kell vonni az érintett gyermek(ek) gyermekvédelmi gyámját (helyettes gyermekvédelmi gyámot a Módszertan I.8. pontja alapján), ha ellátott gyermekek között történt a bántalmazás, a bántalmazott és a bántalmazó gyermek gyermekvédelmi gyámját is.

Vagyis a bántalmazás kivizsgálására irányuló eljárásnak mind a bántalmazott gyermek gondozási helye, mind a szakszolgálati feladatellátás vonatkozásában relevanciája van!

A gondozási hely vonatkozásában kiemelten fontos szempontok:

- maga az esemény, annak körülményei
- a gyermek beilleszkedése a gondozási helyen
- kortársaival és a szakemberekkel való viszonya
- vérszerinti családjával való kapcsolattartása
- iskoláztatása
- terápiás megsegítése, stb.

A szakszolgálati feladatellátás vonatkozásában kiemelten fontos szempontok:

- a gyermekvédelmi gyám kapcsolata a gyermekkel, családjával, gondozási helyével, iskolájával
- a gyermekről készült országos, fővárosi, megyei gyermekvédelmi szakértői bizottsági szakmai véleményben foglaltak megvalósítása
- folyamatban lévő eljárások állása (a gyermek szükségletének megállapítása, gondozási helyének megváltoztatása)

- hiányok, elmaradások, mulasztások a szakszolgálati feladatellátás területén (elhelyezés, gyermekvédelmi szakértői bizottsági vizsgálat, gyámrendelés, örökbefogadhatóság, stb.)

Állami fenntartású intézmények esetében amennyiben olyan megyei integrált intézményről van szó, amelyben megtalálható a szakszolgálati feladatokat ellátó intézményegység és az otthont nyújtó ellátást biztosító intézményegység is, a belső vizsgálat lefolytatásáért felelős intézményvezető az otthont nyújtó ellátást biztosító intézményegységben lefolytatott belső vizsgálat során, ha olyan hiányosságokat tárt fel, amelyek a szakszolgálati feladatellátást érintik, elrendeli a belső vizsgálat kiterjesztését a szakszolgálati intézményegységre is.

Állami fenntartású intézmények esetében amennyiben a két feladatellátásért két önálló intézmény a felelős, akkor a belső vizsgálat eredményének kézhezvétele után, amennyiben a fenntartó úgy értékeli, hogy megállapíthatóak olyan hiányosságok, amelyek szakszolgálati feladatellátást érintik, a fenntartó elrendeli a belső vizsgálat kiterjesztését a területi gyermekvédelmi szakszolgálatra is, és erről értesíti az SZGYF központi szervét.

Amennyiben az otthont nyújtó ellátást biztosító intézmény nem állami fenntartású, és az ágazati irányító a belső vizsgálat eredményéről szóló fenntartói tájékoztatás kézhezvétele után úgy értékeli, hogy megállapíthatóak olyan hiányosságok, amelyek a szakszolgálati feladatellátást érintik, kéri az állami fenntartótól a vizsgálat lefolytatását az érintett területi gyermekvédelmi szakszolgálat vonatkozásában.

A belső vizsgálatot követő fenntartói lépéseket a Módszertan II.2.3. pontja tartalmazza.

Fenntartói vizsgálat

A Módszertan II.2.3. C) pontja szerint, ha:

- a belső vizsgálat eredményét a fenntartó nem fogadja el,
- vagy a belső vizsgálat az intézmény nem megfelelő működését tárta fel,

fenntartói vizsgálat elrendelése és lefolytatása szükséges. A fenntartói vizsgálat lefolytatásához a 2. számú mellékletben található módszertani leírás és eljárásrend nyújt segítséget.

Amennyiben a fenntartó nem rendelkezik a fenntartói vizsgálat lefolytatásához szükséges személyi vagy szakmai feltételekkel, az Országos Gyermekvédelmi Szakértői Névjegyzékbe bejegyzett, a vizsgálandó intézmény ellátási formájának megfelelő szakterületi engedéllyel rendelkező gyermekvédelmi szakértő felkérésével kell a fenntartói vizsgálatot lefolytatni.

A belső vizsgálatot a fenntartó nem fogadja el, ha a belső vizsgálatban tett megállapításokkal, intézkedésekkel nem ért egyet, azaz feladata, hogy a bántalmazási esettel összefüggésben kontrollálja az intézményvezető által készített belső vizsgálati jelentést, illetve annak eredményét. Vizsgálja, hogy a belső vizsgálatra az eljárásrend szerint hiánytalanul került-e

sor, aggálytalan-e a tényfeltárás, a megállapítások, intézkedések arányban állnak-e a bántalmazási eset súlyával, körülményeivel.

Ha a belső vizsgálat során hiányosságot tár fel, a szükséges információk kiegészítéséről gondoskodik a Módszertan III.2.3. B) pontja alapján.

Amennyiben nem az említett mulasztást állapítja meg, hanem a belső vizsgálati jelentéstől eltérő szakmai véleményt képvisel az esetfeltárás kapcsán, illetve nem ért egyet az intézkedésekkel, fenntartói vizsgálatot kezdeményez és folytat.

A fenntartói vizsgálatot a belső vizsgálat eredményéről szóló döntéstől (7 munkanap) számított 10 munkanapon belül rendeli el és folytatja le, továbbá a fenntartói vizsgálat szükségességéről, annak okai ismertetésével az ágazati irányítót tájékoztatja a Módszertan III.2.3. C) pont szerint.

A fenntartói vizsgálat a belső vizsgálat szempontjai mentén történik.

A fenntartói jogkörből adódó irányítással, az intézmény szabályszerű működtetésével (személyi, tárgyi feltételek biztosítása, belső szakmai kontrollrendszer működése, intézményi szabályzatok jóváhagyása, a szabályozók betartásának ellenőrzése, a szabályozók ismerete, alkalmazása, képzése, továbbképzés, információáramlás megvalósulása stb.) kapcsolatos feladatok alapján a fenntartói vizsgálat – a konkrét esethez kapcsolódó értékelés mellett – kiterjed a működési feltételek vizsgálatára és azok összevetésére is a gyakorlati tapasztalatokkal.

A fenntartói vizsgálat során az előző szempontok figyelembe vételével kerül sor az intézmény működésével kapcsolatos tapasztalatok összegyűjtésére, értékelésére, az intézkedések, javaslatok (pl. jogszabály módosítás, átszervezés) megtételére.

A vizsgálati cél eléréséhez a hatékonyan megválasztott vizsgálati módszer, mint pl. szakmai egyeztetés, belső szabályozók felülvizsgálata, helyszíni tájékozódás, tapasztalatok gyűjtése stb. nyújt segítséget.

Amennyiben a fenntartói vizsgálat eredményeként megállapításra kerül, hogy a vizsgált intézmény működése nem megfelelő, a fenntartó felhívására, intézkedés kezdeményezésére, az intézményvezető köteles az intézkedési tervben foglaltak szerint a működési hibákat orvosolni, és erről a fenntartót tájékoztatni.

A fenntartói vizsgálat eredményéről (részeredményéről) az ágazati irányító értesítésére a Módszertan III.2.3. C) pont alapján kerül sor.

A különböző bántalmazástípusok gyanújelei

A gyermeknél észlelhető általános viselkedési gyanújelek:	Fizikai bántalmazásra utaló testi gyanújelek/jelek a gyermeknél:	Érzelmi bántalmazás viselkedésbeli/ pszichés gyanújelei a gyermeknél:	A szexuális bántalmazás jelei/gyanújelei
- kifejezéstelen arc, üres tekintet, szemkontaktus hiánya, - autóagresszivitás pl. hajtépés, - megretten váratlan érintéskor, simogatáskor elrántja a fejét, fél a fizikai érintéstől, - feltűnően készséges, túlságosan alázatos, engedékeny viselkedés, - túlságosan éber, vibráló, válogatás nélkül figyelmet követelő, - szokatlanul félénk, riadt, túlérzékeny, - bizalmatlan, különösen a közel állókkal szemben, fél a szülőtől, - félelem bizonyos személyektől, vagy bizonyos típusú emberektől (pl.: férfiak, katonák), - alvászavarok, - evészavarok, - regresszív viselkedés, - regulációs zavarok, - enuresis, encopresis, - pszichoszomatikus tünetek, - gyermekközösségben kapcsolatteremtési problémák, passzivitás, izolálódás vagy agresszivitás, - megváltozott gyermeki magatartás, beállítódás (pl.: extrovertáltból introvertálttá válik).	- a bántalmazás látható jelei, foltogatás, verés nyomai, - szájuregi sérülések keresése, mely felveti szexuális abúzus gyanúját is - radiológiai eltérések keresése orvosi vizsgálat során (többszörös bordatörés, szegycsont haránt irányú törése, csont-porc határ szétválása, kulcsfont-, lapocka-, gerinctörés, különböző idejű törések, izolált spiráltörés a combcsonton, kiterjedt csontkörüli reakció) - nem baleseti jellegű sérülések, égés, forrázás nyomai (pl.: szimmetrikus forrázás nyomok mindkét farpofán, alsó végtagon), - az előzményben korábbi sérülések, többszörös, a gyógyulás különböző stádiumait mutató zúzódások, vérömleny, karmolás, - 1 év alatti gyermek csonttörése - spirális végtagtörés, - többszörös törések egyidejű jelenléte, ide tartozik a megragadás következtében létrejövő sorozatos bordatörés, - gyógyulás különböző fázisában lévő csonttörések, - nem a megszokott helyeken látható a zúzódás (térde, tenyér, könyök, homlok), hanem pl. tarkó, törzs, fül, hajas fejbőr - ellentmondásos történet a sérülésről (más története van a sérülésről a gyermeknek, mint a szülőnek, vagy a gyerek másként meséli a sérülés körülményeit a különböző találkozásokkor) - a gyermek szinte szó szerint ismétli a szülő történetét a sérülésről, - nem baleseti jellegű mérgezés.	- iskolai teljesítmény romlása, - izoláció, befelé fordulás, - agresszivitás, - depressziós tünetek, - deviáns magatartás, - csavargás, elszökés, - drogozás, alkoholizálás - önagresszió, - öngyilkossági kísérlet	- a gyermek korához nem illő szexualizált viselkedés, szóhasználat, - nemi aktus eljátszása, - fokozott, az életkornak nem megfelelő érdeklődés a szexualitás iránt, - alhasi fájdalom, - a végbél és a nemi szervek fájdalma, váladékozása, viszketése, - fájdalmas vizelés, makacs húgyúti fertőzések. Specifikus jelek: - a végbél sérülése, váladékozása, széklettartási zavarok, - a genitália makacs gyulladása, sérülése, a hymen sérülése, - a kiskorú terhessége, - a kiskorú nemi betegsége - szájuregben észlelt sérülések esetén is gondolni kell szexuális abúzusra.

